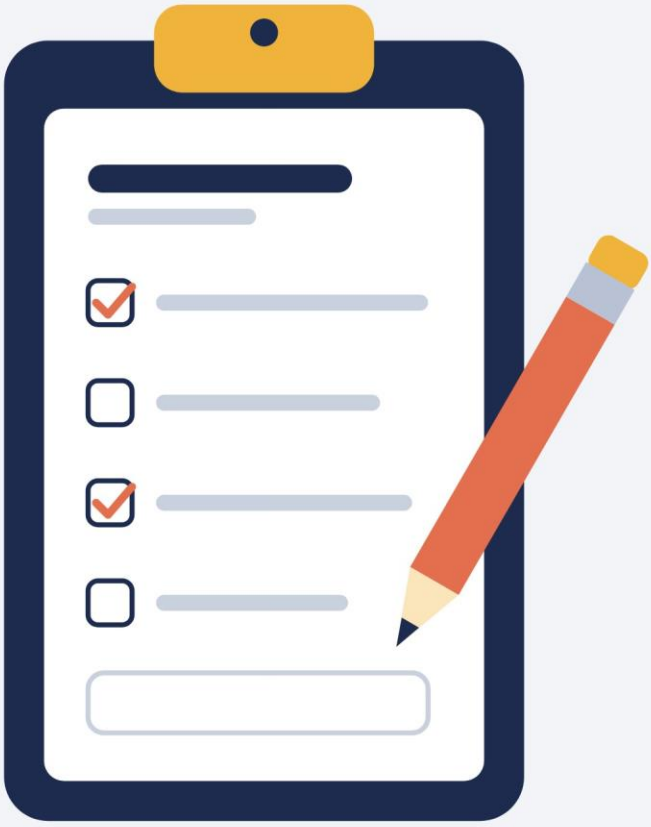
NADACE SIRIUS

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA Z DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Motivace k náhradní rodinné péči

v rámci projektu Mapování motivací k pěstounské péči a osvojení

Jana Paloncyová

Říjen 2026

© Nadace Sirius

www.nadacesirius.cz

Sídlo: U Prašné brány 1079/3, 110 00 Praha 1, Česká republika

IČO: 28418808

info@nadacesirius.cz

NADACE SIRIUS

OBSAH

ÚVOD 3

1. ZÁKLADNÍ INFORMACE O SBĚRU DAT 3

2. ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKY NÁHRADNÍCH RODIČŮ 4

3. VLASTNÍ RODINA 11

4. NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉČE 12

4.1 Zprostředkovaná dlouhodobá pěstounská péče 13

4.2 Pěstounská péče na přechodnou dobu 15

4.3 Osvojení 17

5. ŽIVOTNÍ HODNOTY NÁHRADNÍCH RODIČŮ 20

6. MOTIVACE PRO NÁHRADNÍ RODINNOU PÉČI 27

7. OBAVY SPOJENÉ S ROZHODNUTÍM STÁT SE NÁHRADNÍM RODIČEM 39

SHRNUTÍ 46

ZÁVĚREČNÉ SHRNUTÍ ZJIŠTĚNÍ 3 VÝZKUMNÝCH AKTIVIT V RÁMCI PROJEKTU „MAPOVÁNÍ MOTIVACÍ K PĚSTOUNSKÉ PÉČI A OSVOJENÍ“ 49

ÚVOD

Výzkum je v pořadí již třetí aktivitou v rámci projektu „Mapování motivací k pěstounské péči a osvojení“. Cílem projektu je zmapovat motivy a důvody pro rozhodnutí stát se náhradním rodičem, tedy zprostředkovaným dlouhodobým pěstounem, pěstounem na přechodnou dobu nebo osvojitelem.

V roce 2025 realizovala v rámci projektu **společnost Simply5 první výzkum**, jehož cílem bylo pojmenovat a pochopit faktory, ale i bariéry, které ovlivňují rozhodování lidí o tom, zda přijmout do dlouhodobé péče cizí, nepříbuzné dítě. V rámci tohoto výzkumu byly provedeny hloubkové rozhovory se šesti náhradními rodiči, proběhl sociologický (nereprezentativní) průzkum v obecné populaci s cílem získat představu o informovanosti, postojích a případném zájmu o náhradní rodinnou péči. Následně byly realizovány hloubkové rozhovory s dvanácti potenciálními náhradními rodiči.

S cílem výstupy rozšířit o detailnější poznatky plynoucí přímo ze zkušeností těch, kteří se náhradní péči profesně věnují, a těch, kteří jsou již ve fázi, kdy se pro náhradní rodinnou péči (dále též „NRP“) rozhodli, byly na přelomu března a dubna 2026 realizovány **dvě fokusní skupiny**. Jedna byla vedena **s experty** z oblasti náhradní rodinné péče a druhá **se žadateli**, kteří procházejí či v nedávné době prošli odbornou přípravou.

V této závěrečné zprávě předkládaný **výzkum navazuje na předchozí dvě aktivity**. Jedná se tentokrát o **kvantitativní výzkum mezi náhradními rodiči**, který hypotézy o tom, jaké jsou motivy a bariéry na cestě k náhradnímu rodičovství, ověřuje přímo u této populace.

Výstupy uvedených tří výzkumů by měly být **podkladem pro reprezentativní výzkum** (realizovaný ve spolupráci s Medianem), jehož cílem je zmapovat **potenciál k náhradní rodinné péči o děti v české populaci**.

1. ZÁKLADNÍ INFORMACE O SBĚRU DAT

Sběr dat se opíral o **online dotazník**. Odkaz na něj byl náhradním rodičům rozesílán prostřednictvím doprovázejících organizací, zejména Dobré rodiny, Centra psychologické pomoci a Střediska náhradní rodinné péče. Náhradní rodiče, případně žadatelé o náhradní rodinnou péči vyplňovali dotazník od 11. května do 8. června 2026. Účast byla dobrovolná, výsledný soubor proto nelze považovat za reprezentativní výběr náhradních rodičů. Výsledky nemají ambici být zobecňovány.[1] Výzkumu se zúčastnilo **361 respondentů** z přibližně 870 tehdejších klientů zmíněných organizací.[2] Dotazník byl rovněž v závěru sběru dat sdílen Asociací Dítě a rodina. Ve výsledném souboru byli nejvíce zastoupeni klienti Dobré rodiny a Centra psychologické pomoci (tabulka 1).

[1] Dále v textu je používán pojem „náhradní rodiče“ apod. pro čtivost textu, ale vztahuje se pouze k danému souboru respondentů.
[2] Ve zprávě je datový soubor citován jako „Motivace NRP 2026“.

Tabulka 1 **Respondenti podle doprovázející organizace**

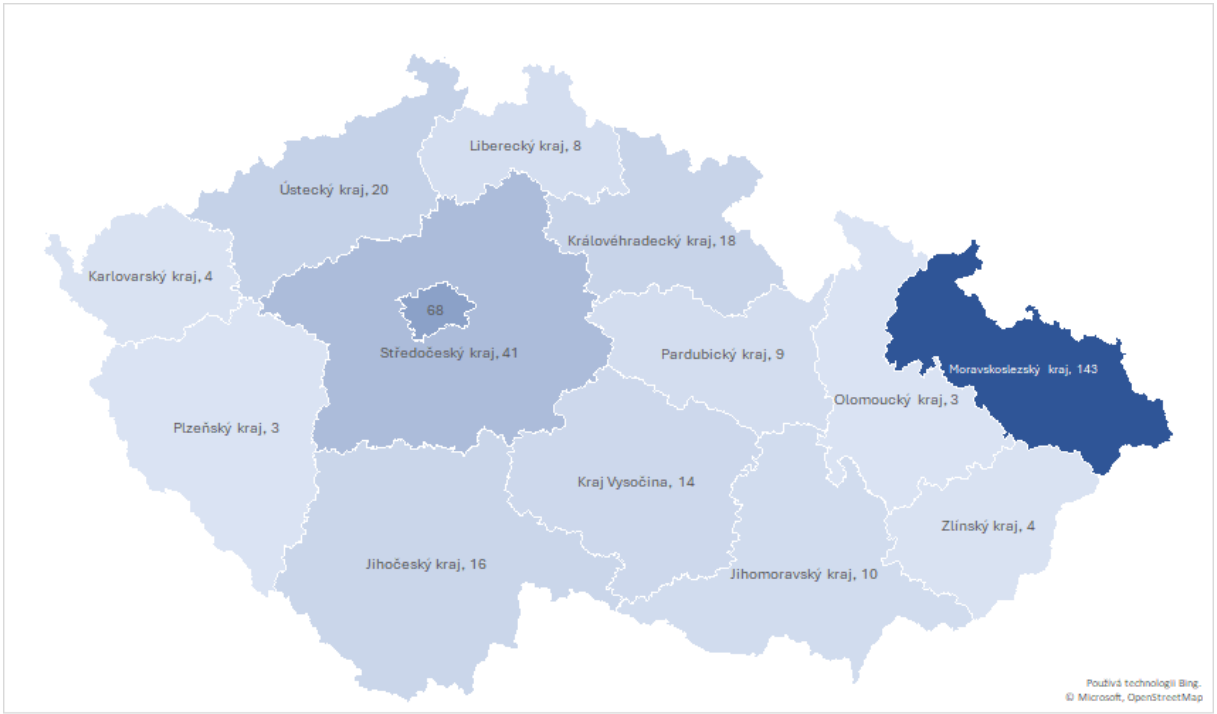
	Absolutní počty	Relativní počty
Dobrá rodina	150	41,6
Centrum psychologické pomoci	137	38,0
Středisko náhradní rodinné péče	32	8,9
Centrum pro náhradní rodinnou péči Litoměřice	12	3,3
Jiná organizace	23	6,4
Žádná organizace	7	1,9
Celkem	361	100,0

Zdroj: Motivace NRP 2026

2. ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKY NÁHRADNÍCH RODIČŮ

Přestože byly ke spolupráci na výzkumu přímo osloveny pouze tři doprovázející organizace, podařilo se získat odpovědi alespoň částečně **ze všech krajů ČR** (graf 1). Nejvíce respondentů pocházelo z Moravskoslezského kraje (zejména klienti Centra psychologické pomoci), z hl. m. Prahy a Středočeského kraje (klienti Dobré rodiny a Střediska náhradní rodinné péče).

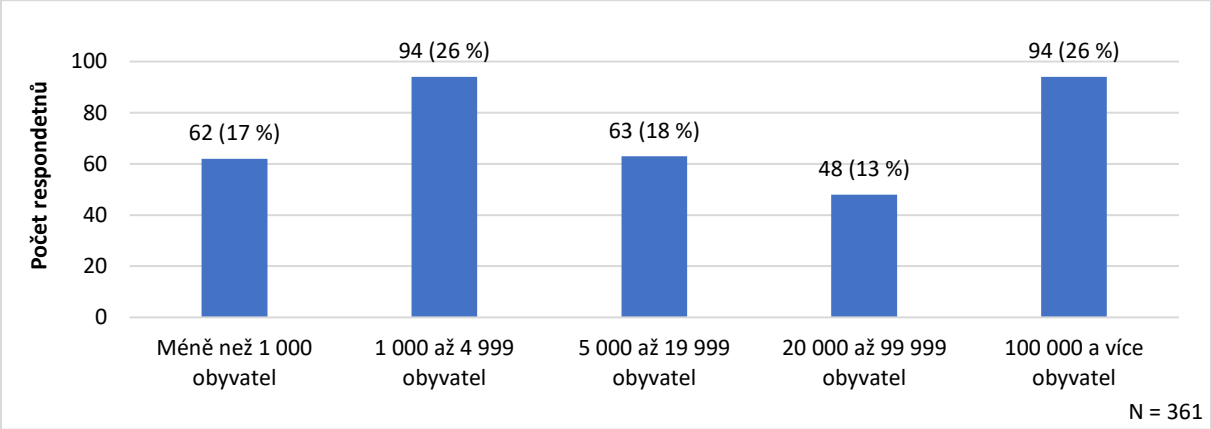
Graf 1 **Počty respondentů podle kraje bydliště**

Zdroj: Motivace NRP 2026

Výzkum také dokázal oslovit respondenty z různě velkých obcí (graf 2). Zastoupeny jsou jak malé obce, tak velkoměsta.

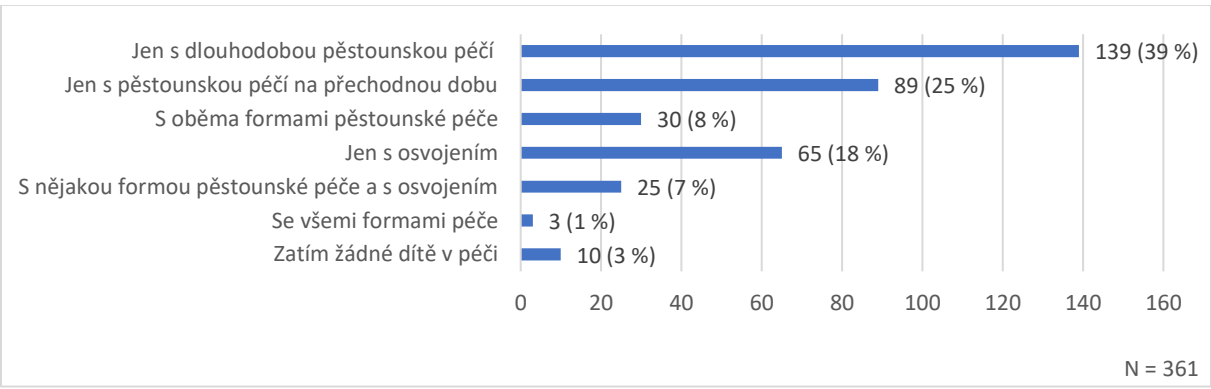
Graf 2 **Velikost bydliště respondenta**

Zdroj: Motivace NRP 2026

Mezi respondenty byli **nejvíce zastoupeni** ti se zkušeností se zprostředkovanou **dlouhodobou pěstounskou péčí**, dále s pěstounskou péčí na přechodnou dobu, osvojitelů bylo nejméně (graf 3). Výjimkou ale nebyly případy, kdy měl respondent **zkušenost s více formami** (16 %), a to buď s oběma formami pěstounské péče, nebo s jednou z nich a s osvojením, případně se všemi typy. V době výzkumu **zatím nemělo žádné dítě v péči 10 respondentů**. Jednalo se o žadatele, kteří prošli odbornými přípravami a čekali na propojení s dítětem.

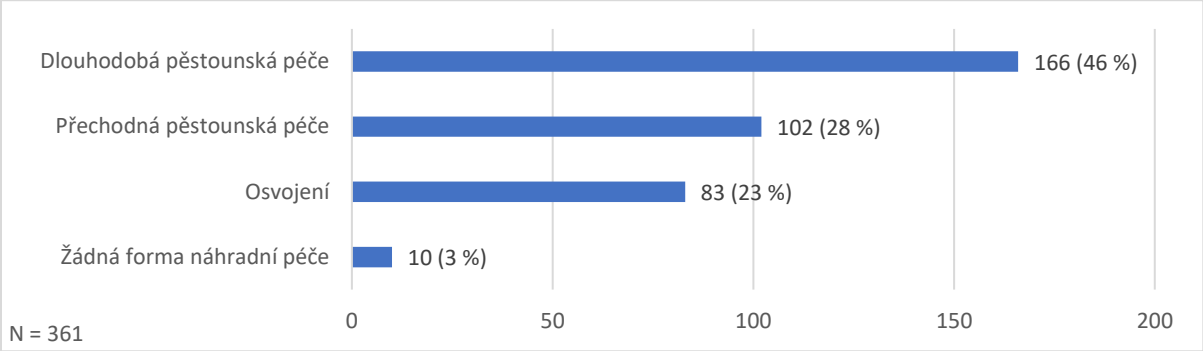
Graf 3 **Respondenti podle formy náhradní rodinné péče – zkušenost s danou formou**

Zdroj: Motivace NRP 2026

Výzkum byl primárně zaměřen na motivace pro rozhodnutí stát se náhradním rodičem. Jedním z cílů je i zmapovat, zda se tyto důvody a okolnosti liší v závislosti na preferované formě NRP. Z tohoto důvodu byl u respondentů, kteří měli postupně zkušenost s různými formami NRP, určen ten typ péče, v rámci něhož přijali své první dítě. I z tohoto pohledu byli ve výzkumu nadále **nejvíce zastoupeni dlouhodobí pěstouni, dále přechodní pěstouni a nejméně osvojitelé** (graf 4). V dalších analýzách bude používána především právě tato typologie. Postihne tak lépe okolnosti vstupu respondenta do systému NRP.

Graf 4 **Respondenti podle formy náhradní rodinné péče (jediná / první)**

Zdroj: Motivace NRP 2026

Respondenty byly **v naprosté většině ženy** (332 z 361). Muži (29) byli zejména dlouhodobými pěstouny (17) nebo osvojiteli (9), 3 měli zkušenost s více formami NRP. Věkové rozpětí dotázaných je poměrně široké, od 28 let do 77 let. **V průměru bylo náhradním rodičům 51 let** (tabulka 2**)**. Osvojitelé a dlouhodobí pěstouni byli v průměru mladší než pěstouni na přechodnou dobu.

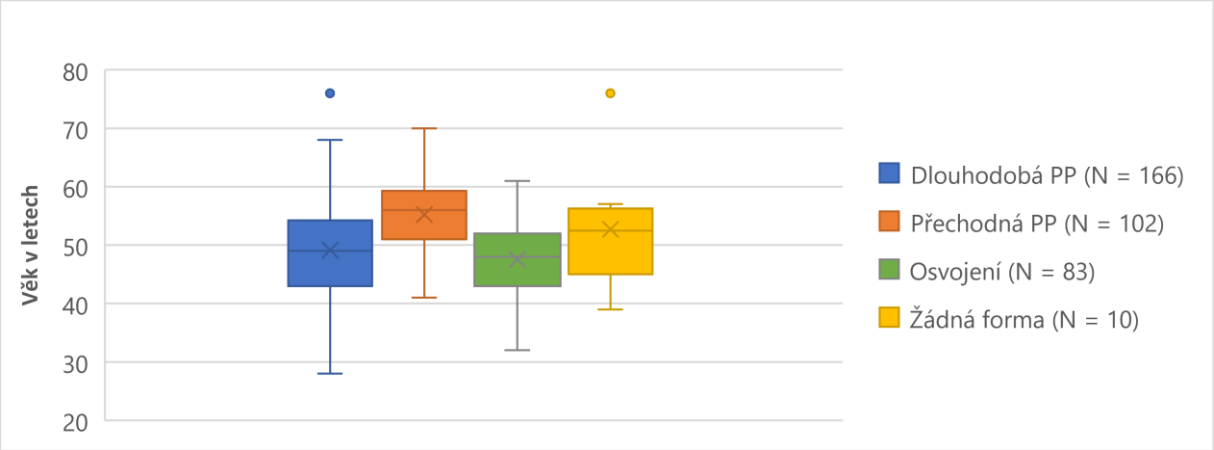
Tabulka 2 **Průměrný věk respondentů v době výzkumu, podle formy péče (jediné / první)**

Forma NRP	Průměrný věk v letech	Počet respondentů
Dlouhodobý pěstoun	49,1	166
Pěstoun na přechodnou dobu	55,2	102
Osvojitel	47,5	83
Zatím žádné dítě v péči	52,7	10
Celkem	50,6	361

Zdroj: Motivace NRP 2026

Rozložení věku podle formy péče podrobněji přibližuje graf 5. Nejstarší byli v době výzkumu pěstouni na přechodnou dobu (medián 56 let, prostřední polovina 51–59 let), nejmladší osvojitelé (medián 48 let, prostřední polovina 43–52 let) a dlouhodobí pěstouni se pohybovali mezi nimi (medián 49 let, prostřední polovina 43–54 let). Rozpětí je nejširší u dlouhodobých pěstounů – od 28 do 77 let – a věk jednotlivých forem se do značné míry překrývá. Skupina žadatelů zatím bez dítěte v péči je početně malá (10 osob), proto je u ní výsledek pouze orientační.

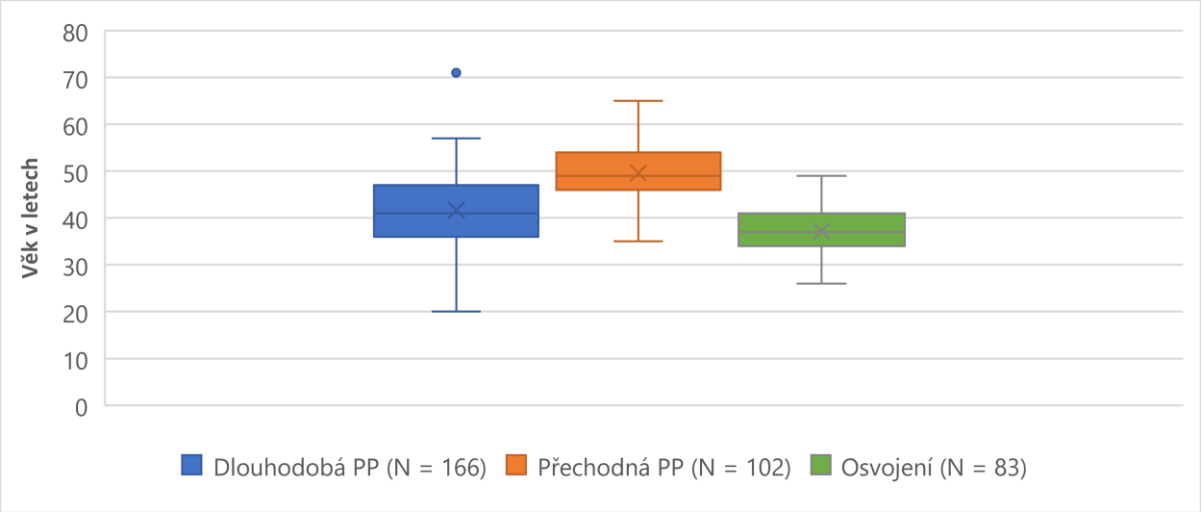
Graf 5 **Věk náhradních rodičů v době výzkumu**

Pozn.: Krabicový graf ukazuje, jak je věk náhradních rodičů rozložený. „Krabička" vymezuje prostřední polovinu rodičů (od dolního po horní kvartil), čára uvnitř je medián, tedy prostřední hodnota. „Vousy" sahají k nejnižší a nejvyšší běžné hodnotě.
Zdroj: Motivace NRP 2026

Náhradní rodiče se lišili i tím, **v jakém věku přijali své první dítě** (graf 6). Nejmladší byli **osvojitelé – první dítě k nim přišlo v průměru ve 37 letech** (medián 37, prostřední polovina mezi 34 a 41 lety). Dlouhodobí pěstouni byli o něco starší (průměr i medián 41 let, prostřední polovina 36–47 let). Nejstarší byli pěstouni na přechodnou dobu, kteří do péče vstupovali v průměru téměř v 50 letech (medián 49, prostřední polovina 46–54 let).

Graf 6 **Věk náhradních rodičů při vstupu do systému NRP**

Pozn.: Krabicový graf ukazuje, jak je věk náhradních rodičů rozložený. „Krabička" vymezuje prostřední polovinu rodičů (od dolního po horní kvartil), čára uvnitř je medián, tedy prostřední hodnota. „Vousy" sahají k nejnižší a nejvyšší běžné hodnotě.
Zdroj: Motivace NRP 2026

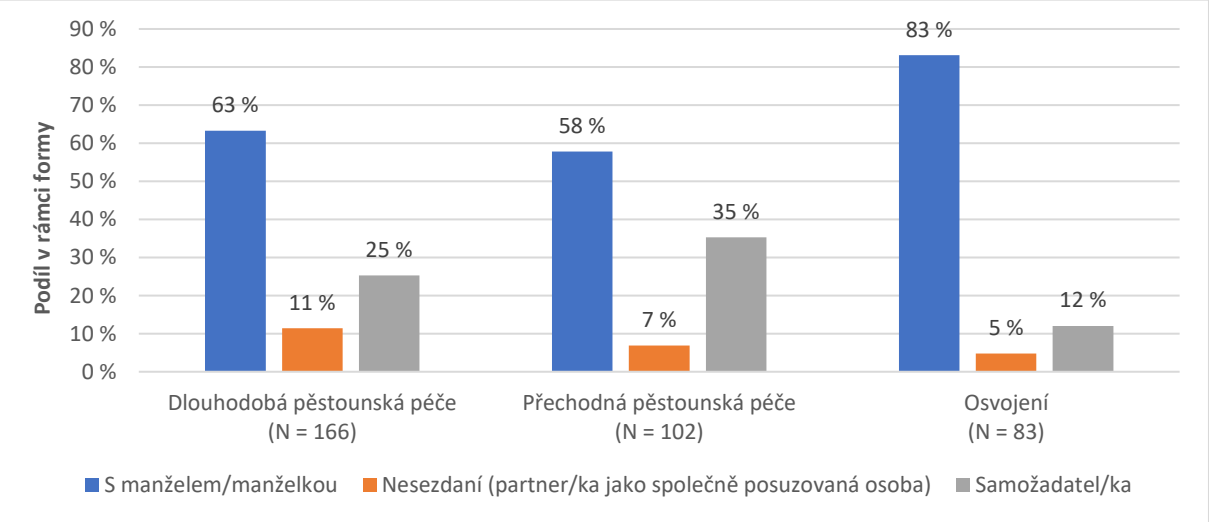
Naprostá **většina** náhradních rodičů, kteří se zúčastnili výzkumu, se hlásila **k českému etniku** (344, tj. 95 %). K romskému etniku se řadilo 8 respondentů, 9 osob se přihlásilo k „jinému" nebo využili možnost na tuto otázku neodpovídat. Naproti tomu ve 137 náhradních rodinách, tj. **41 %** (z

333, které měly v době výzkumu dítě v NRP) vykazovalo **některé z dětí znaky jiného než většinového etnika**.

V době výzkumu žili dotázaní náhradní rodiče **ve dvou třetinách v manželství**, každý desátý sdílel domácnost se svým partnerem či partnerkou nesezdaně. Každý **čtvrtý** partnera či partnerku **neměl.**[3] Mezi jednotlivými formami NRP se typ partnerského soužití v době výzkumu nelišil.

Mírně odlišná byla situace v době podání žádosti o NRP. Zde je více na místě otázka nikoli na typ soužití, ale zda náhradní rodič byl v procesu zprostředkování NRP samožadatelem, nebo o NRP žádal společně s manželem / manželkou (graf 7). Roli zde hraje na jedné straně samotná existence partnerství, jeho stabilita, což se promítá do formy soužití v době výzkumu, ale i to, do jaké míry je životní druh/družka formálně do přijetí dítěte v rámci NRP zapojen/a. **Dlouhodobí pěstouni** žádali v téměř dvou třetinách o NRP s manželem / manželkou, **každý čtvrtý byl samožadatel**. Ti byli **z více než jedné třetiny** zastoupeni mezi žadateli o **pěstounskou péči na přechodnou dobu**. **Osvojitelé** přijali v naprosté většině dítě **společně s manželem / manželkou**.

Graf 7 **Byla žádost o NRP podána jednotlivcem nebo společně s manželem/manželkou?**

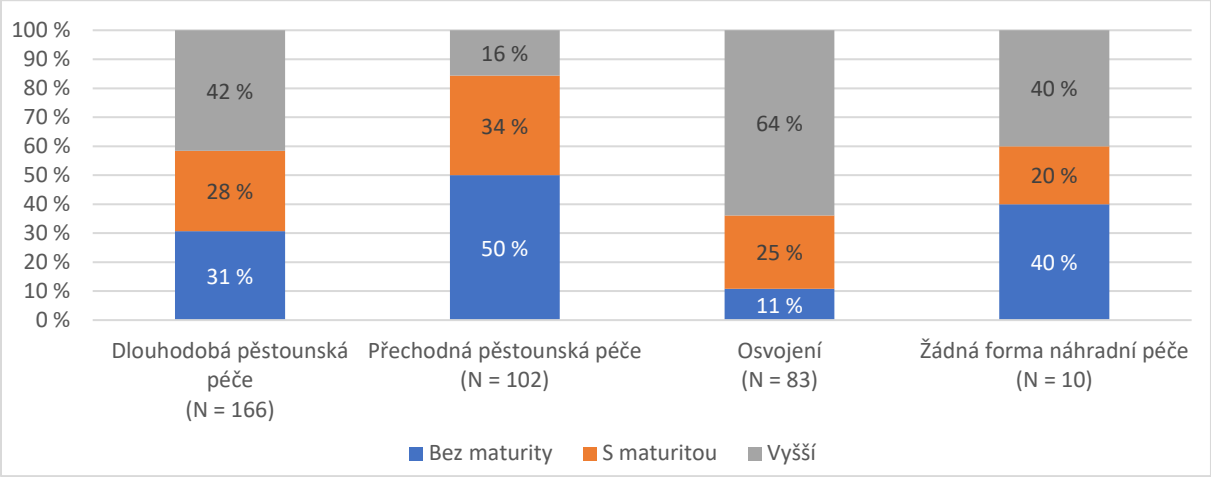

Zdroj: Motivace NRP 2026

Do systému NRP vstupují žadatelé s různou úrovní vzdělání, mezi jednotlivými formami NRP jsou určité rozdíly (graf 8). Mezi **osvojiteli** má **vyšší než maturitní vzdělání 64 %,** zatímco mezi pěstouny vykonávajícími **přechodnou péči** pouze přibližně **16 %**. Dlouhodobí pěstouni se 42 % stojí mezi nimi.

[3] Tři respondenti žili v registrovaném partnerství.

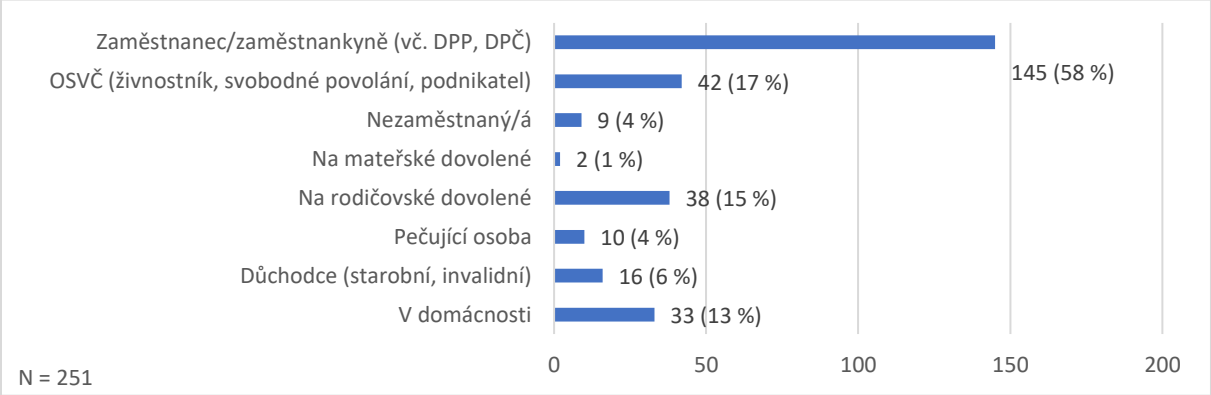
Graf 8 **Vzdělání respondentů podle formy péče (jediné / první)**

Pozn.: Kategorie „zatím žádné dítě“ zahrnuje jen 10 respondentů, výsledky jsou proto orientační.
Zdroj: Motivace NRP 2026

Pro pěstouny na přechodnou dobu je právě tato forma náhradní rodinné péče povoláním a odměna pěstouna se posuzuje jako příjem ze závislé činnosti, tedy se z ní odvádí daň i pojistné a započítává se např. do důchodu. V době výzkumu uvedlo „pěstoun na přechodnou dobu“ jako socioekonomické postavení 110 respondentů, tedy ti, kteří měli dítě aktuálně v tomto typu, nebo byli připraveni dítě přijmout. Mezi ostatními náhradními rodiči či žadateli, kteří se do výzkumu zapojili, byli nejvíce zastoupeni **zaměstnanci, dále OSVČ** (graf 9). Relativně častá byla i rodičovská dovolená nebo status „v domácnosti“, což souvisí s přijetím dítěte do péče.

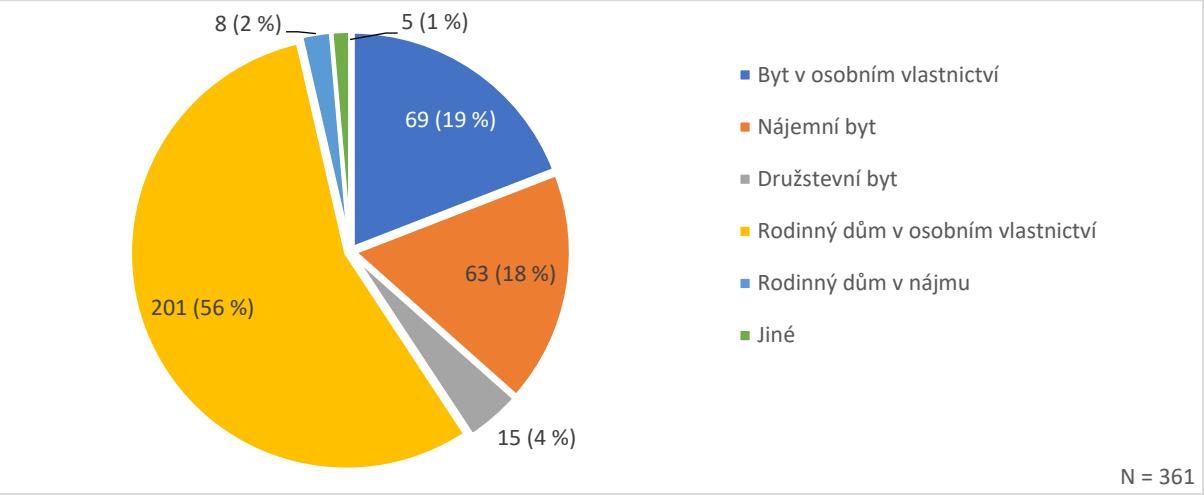
Graf 9 **Sociálně-ekonomické postavení dlouhodobých pěstounů a osvojitelů**

Zdroj: Motivace NRP 2026

Rozhodnutí stát se náhradním rodičem by mělo brát v potaz i bytovou situaci. **Více než polovina respondentů bydlela ve vlastním domě**, pětina ve vlastním bytě, o něco menší podíl pak v nájemním bytě.

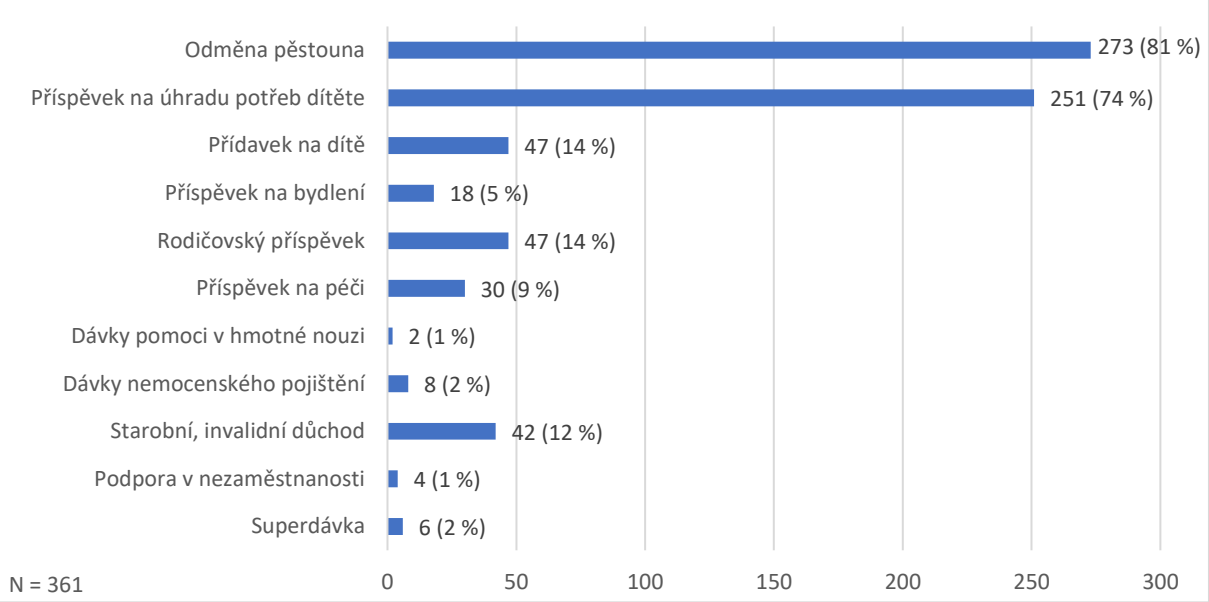
Graf 10 **Bydlení respondentů**

Zdroj: Motivace NRP 2026

Z logiky věci byla naprostá většina respondentů příjemci dávek vážících se k pěstounské péči. Mezi další čerpanou podporou byl i přídavek na dítě, rodičovský příspěvek, starobní či invalidní důchod, ale i příspěvek na péči.

Graf 11 **Pobírané sociální dávky**

Zdroj: Motivace NRP 2026

Shrnutí: Soubor 361 respondentů pokrývá všechny kraje i obce různé velikosti a tvoří jej převážně ženy (332). Věkové rozpětí respondentů je široké od 28 do 77 let (v průměru 51). Nejčastěji jde o dlouhodobé pěstouny, dále přechodné pěstouny a nejméně o osvojitele. Část respondentů (16 %) má zkušenost s více formami péče. Formy NRP se liší i profilem rodičů: osvojitelé jsou nejmladší, nejvzdělanější a žádají zpravidla s partnerem, zatímco přechodní pěstouni jsou nejstarší, mají nižší vzdělání a častěji žádají samostatně.

3. VLASTNÍ RODINA

Naprostá **většina** respondentů vyrůstala **v dětství s oběma rodiči** (81 %), každý desátý žil s jedním rodičem. O něco menší podíl (6 %) měl nevlastního otce či matku, pouze 4 respondenti vyrůstali s příbuznými nebo v náhradní péči. Pro ostatní (2 %, tj. 8 respondentů) se rodinná situace v dětství různě měnila.

Většina respondentů měla sourozence, jedináčkem byl pouze každý desátý (tabulka 3). Polovina žila s jedním sourozencem, **ve vícedětné** vyrůstala **více než třetina**. Porovnáme-li složení původní rodiny náhradních rodičů se strukturou rodin podle počtu dětí podle posledního sčítání lidu, domů a bytů z roku 2021, je zřejmé, že **náhradní rodiče pocházejí častěji z vícedětných rodin,** než je tomu nyní. Rodinné zázemí ve smyslu soužití rodičů a počtu sourozenců se přitom nijak neliší mezi jednotlivými typy NRP.

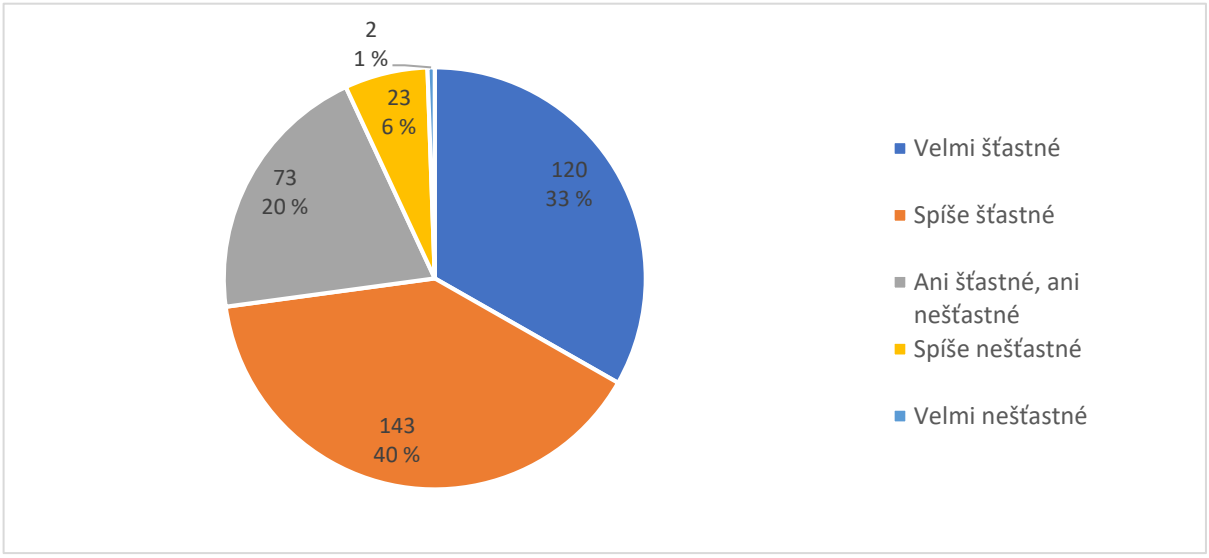
Tabulka 3 **Počet dětí v původní rodině náhradních rodičů v porovnání s běžnými rodinami**

Počet dětí v rodině	NRP počet	NRP %	SLDB %
1 dítě	37	10,2	48,1
2 děti	189	52,4	42,7
3 děti	81	22,4	7,6
4+ dětí	54	15,0	1,5
Celkem	**361**	**100,0**	**100,0**

Zdroj: Motivace NRP 2026; ČSÚ

Své **dětství** hodnotily více než dvě třetiny náhradních rodičů jako **šťastné**, z toho téměř polovina jako dokonce velmi šťastné (graf 12). Hodnocení vlastního dětství se přitom mezi jednotlivými formami náhradní rodinné péče výrazněji nelišilo – respondenti je napříč všemi skupinami vnímali obdobně.

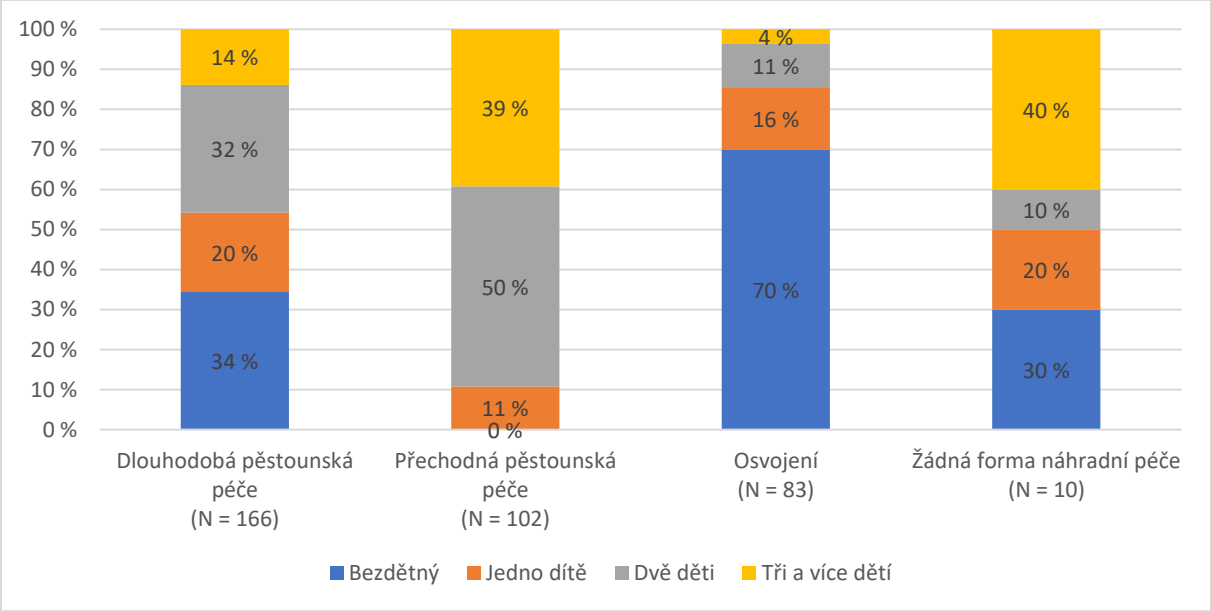
Graf 12 **Hodnocení vlastního dětství**

Zdroj: Motivace NRP 2026

Počet vlastních biologických dětí náhradních rodičů se výrazně liší podle typu náhradní péče (graf 13). **Osvojitelé jsou nejčastěji bezdětní**. Pokud mají vlastní děti, téměř polovině z nich se narodily až po přijetí prvního dítěte do osvojení. Pro náhradní rodinnou péči se tedy nezřídka rozhodují v době, kdy vlastní dítě nemají. U **přechodných pěstounů** je tomu naopak: bezdětných je v porovnání s ostatními formami NRP nejméně, **nejčastěji mají dvě děti, nebo dokonce tři a více**, jde tedy o zkušené rodiče. Dlouhodobí pěstouni jsou nejvyrovnanější skupinou, rozloženou napříč všemi kategoriemi. Přibližně 9 z 10 pěstounů (dlouhodobých i přechodných) navíc vstupovala do NRP již s osobní rodičovskou zkušeností. Na druhou stranu přibližně každý čtvrtý respondent (bez rozdílu v typu péče) zažil ve svém životě úmrtí svého dítěte (v těhotenství nebo po jeho narození).

Graf 13 **Počet biologických dětí podle typu NRP**

Pozn.: Kategorie „zatím žádné dítě“ zahrnuje jen 10 respondentů, výsledky jsou proto orientační.
Zdroj: Motivace NRP 2026

V době šetření žilo **45 % dlouhodobých pěstounů, 40 % přechodných pěstounů a 23 % osvojitelů v jedné domácnosti společně s biologickými dětmi**. V celkovém pohledu sdílelo společnou domácnost s jedním vlastním dítětem 24 % dotázaných, s dalšími 14 % bydlely dvě nebo více dětí. V 38 případech náhradní rodiče uvedli, že jejich biologické děti mají nějaké specifické potřeby. Jednalo se zejména o poruchy učení a řeči, PAS, tělesné a mentální postižení, ADHD nebo duševní onemocnění.

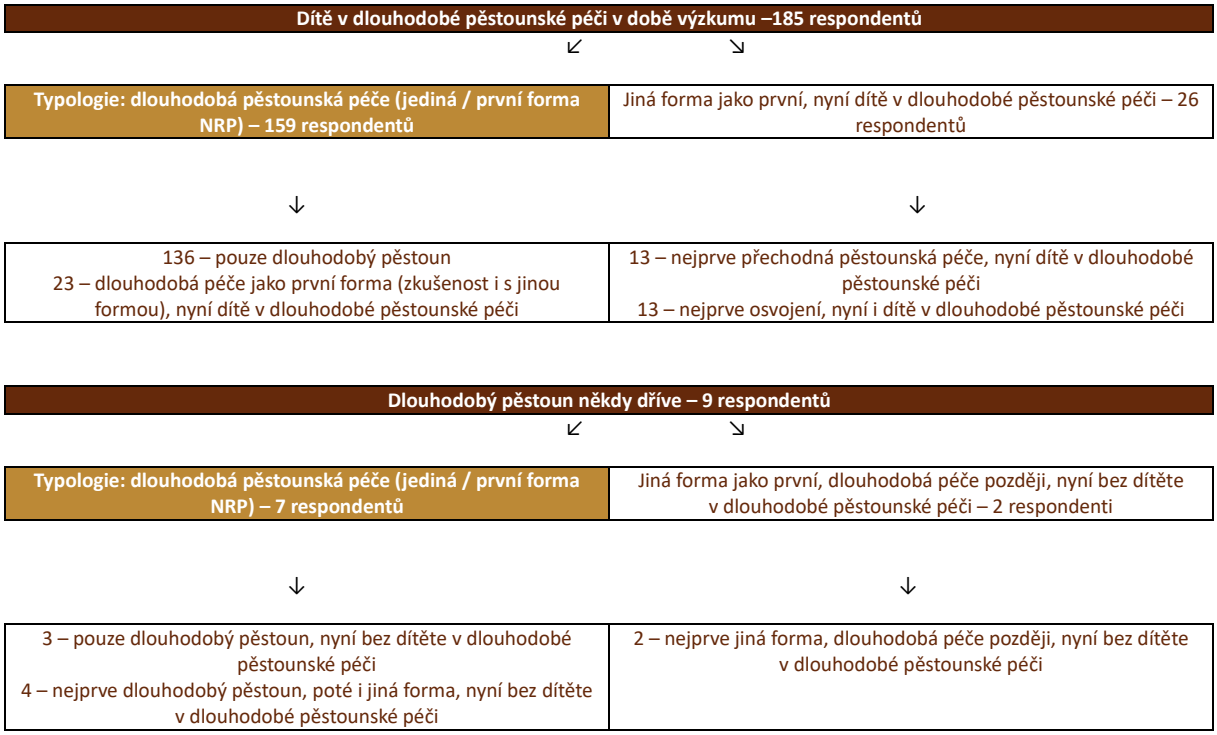
Shrnutí: Náhradní rodiče vyrůstali nejčastěji s oběma rodiči a v porovnání s běžnou populací i častěji ve vícedětných rodinách. Své dětství převážně hodnotí jako šťastné, bez rozdílu podle formy NRP. Zásadně se však liší vlastní rodičovská zkušenost: osvojitelé jsou nejčastěji bezdětní a pro NRP se rozhodují ještě před případným narozením vlastního dítěte, přechodní pěstouni jsou naopak zkušení rodiče se dvěma a více dětmi a dlouhodobí pěstouni stojí mezi nimi. Zhruba devět z deseti pěstounů vstupovalo do NRP již s rodičovskou zkušeností.

4. NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉČE

4.1 Zprostředkovaná dlouhodobá pěstounská péče

V době výzkumu mělo dítě v dlouhodobé pěstounské péči 185 respondentů, dalších 9 přijalo dítě do této formy péče někdy dříve. Pro připomenutí – naše základní používaná typologie je založena na tom, zda je daná forma jedinou NRP, s níž má respondent zkušenost, nebo je to první forma, kterou do systému vstoupil. Průnik respondentů podle současného typu péče a dané typologie ukazuje schéma 1. V tomto pohledu 139 respondentů bylo pouze dlouhodobými pěstouny (72 %), u 55 (28 %) došlo v průběhu času ke změnám formy NRP (z nich 49 mělo v době výzkumu dítě v dlouhodobé pěstounské péči).

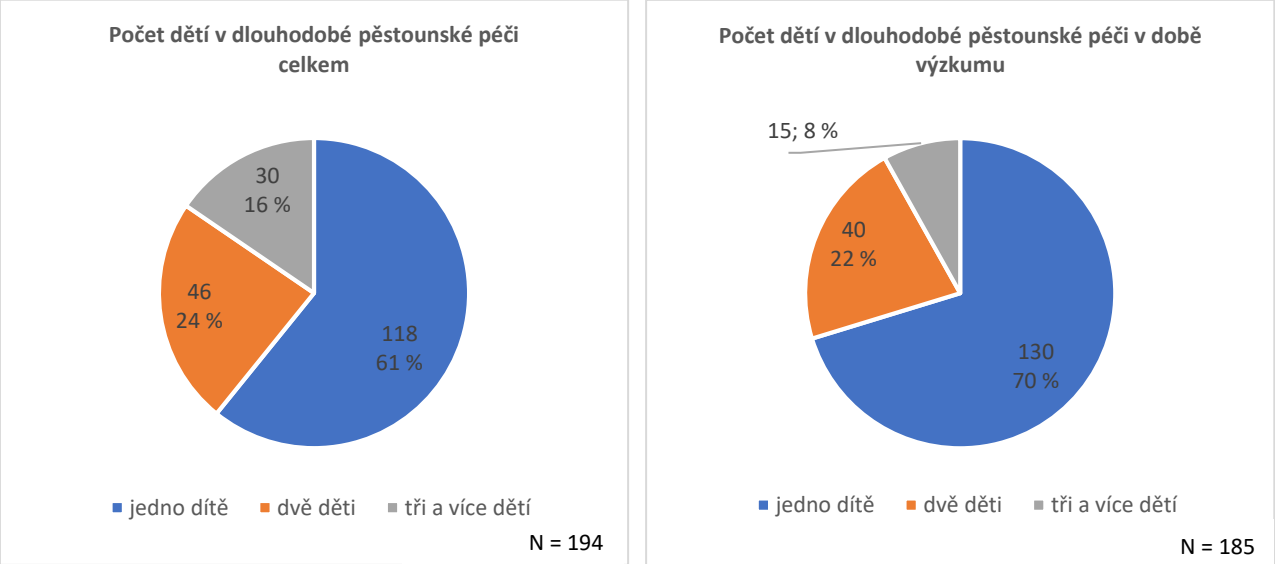
Schéma 1 **Dlouhodobá pěstounská péče**

Zdroj: Motivace NRP 2026

V době výzkumu uplynulo od přijetí prvního dítěte do dlouhodobé pěstounské péče v průměru 7 let, **polovina náhradních rodičů působila v této formě NRP více než 7 let**. Dlouhodobí pěstouni přijali do své péče většinou (61 %) zatím pouze jedno dítě (graf 14). Podíl těch, kteří poskytli domov pro **tři nebo více dětí,** není však zanedbatelný – jedná se o přibližně **každého šestého** dlouhodobého pěstouna. V době výzkumu pečovalo v rámci této formy NRP 70 % respondentů o jedno dítě, každý pátý o děti dvě.

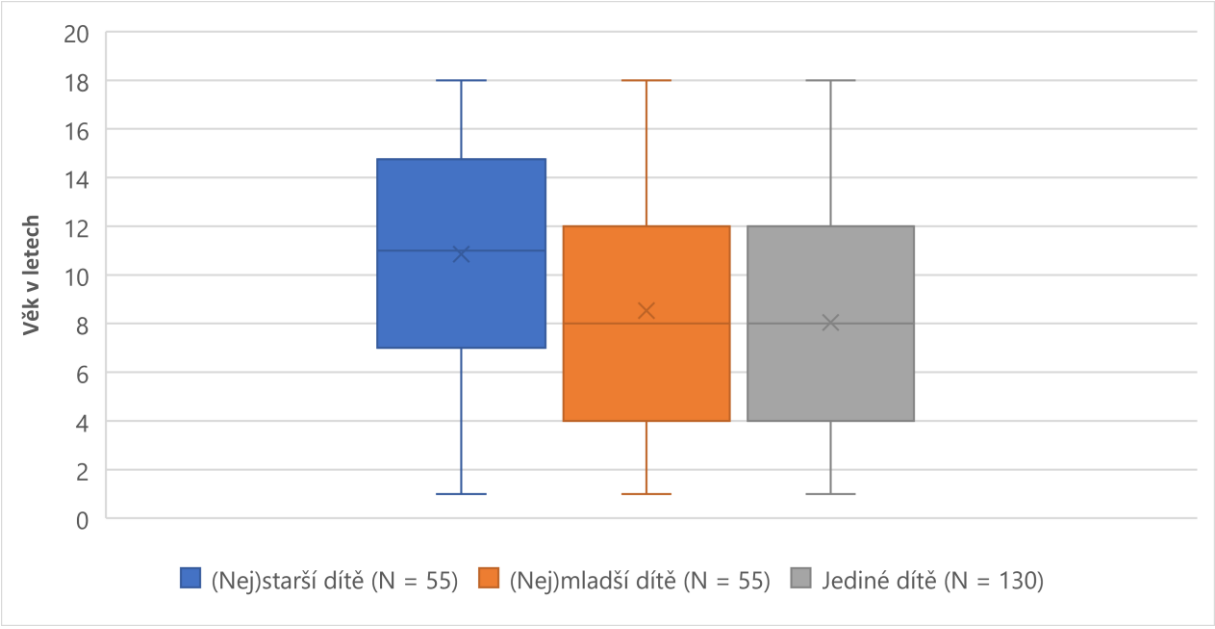
Graf 14 **Dlouhodobí pěstouni podle počtu dětí**

Zdroj: Motivace NRP 2026

(Nej)mladším / jediným dětem v době výzkumu v dlouhodobé pěstounské péči bylo **v průměru 8 let**. (Nej)starší byly v průměru o 4 roky starší. Podíváme-li se na rozložení věku dětí v této formě péče podrobněji, polovina (nej)starších dětí spadá mezi 7 a 14 let, medián vychází na 11 let (graf 15). U (nej)mladších a jediných dětí je to velmi podobně – medián je na úrovni 8 let, polovina je mezi 4 a 12 lety.

Graf 15 **Věk dětí v dlouhodobé pěstounské péči v době výzkumu**

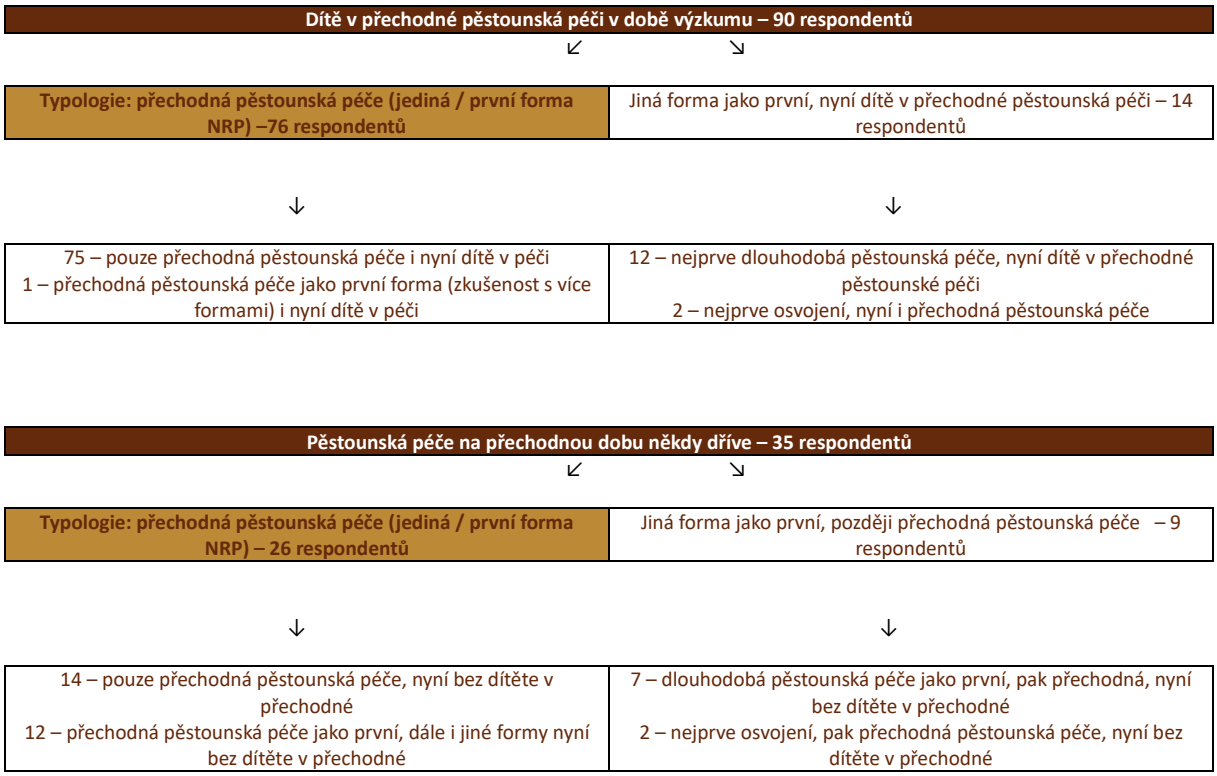

Pozn.: Krabicový graf ukazuje, jak je věk dětí rozložený. „Krabička" vymezuje prostřední polovinu dětí (od dolního po horní kvartil), čára uvnitř je medián, tedy prostřední hodnota. „Vousy" sahají k nejnižší a nejvyšší běžné hodnotě.
Zdroj: Motivace NRP 2026

4.2 Pěstounská péče na přechodnou dobu

S pěstounskou péčí na přechodnou dobu mělo zkušenost **125 respondentů**, z nich 90 mělo dítě v této péči v době výzkumu, 35 nikoliv (schéma 2). Téměř tři čtvrtiny (89) přechodných pěstounů neměly zkušenost se žádnou jinou formou NRP, ostatní ji měli. Od přijetí prvního dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu uplynulo v době výzkumu v průměru 5,6 roku, medián byl na hodnotě 4 roky, to znamená, že polovina přechodných pěstounů poskytovala tento typ NRP méně než 4 roky.

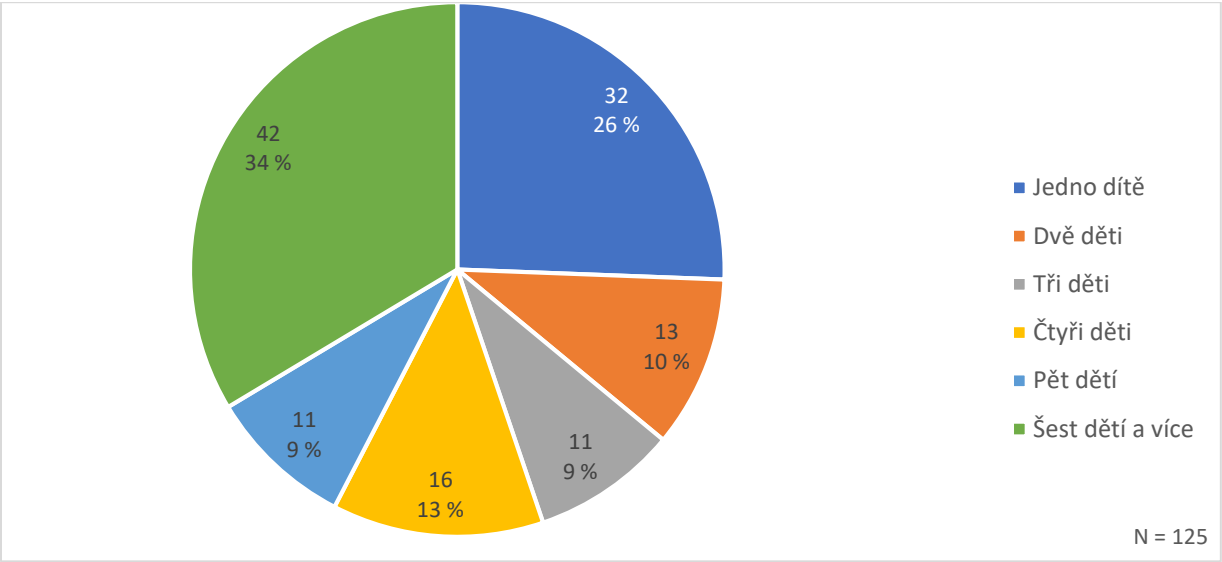
Schéma 2 **Pěstounská péče na přechodnou dobu**

Zdroj: Motivace NRP 2026

Pěstounská péče na přechodnou dobu je zamýšlena jako dočasné řešení situace dítěte v krizovém období jeho života. V rámci této formy NRP může být dítě umístěno v rodině maximálně na 1 rok. Během té doby mají rodiče dítěte čas, aby si mohli upravit své poměry tak, aby byli znovu schopni převzít dítě do své péče, nebo se pro dítě našla jiná vhodná stabilní náhradní rodina. Z tohoto důvodu měli **dotázaní přechodní pěstouni dosud v péči častěji více dětí než dlouhodobí pěstouni** (graf 16). Pouze čtvrtina respondentů měla zatím v této formě péče pouze jedno dítě, **třetina ale poskytla pomoc více než šesti dětem**, často i více než deseti (24 ze 42). V době výzkumu měli přechodní pěstouni většinou v péči jedno dítě (78 z 95), 11 respondentů mělo 2 děti, jeden tři děti. Je pravděpodobné, že se jednalo o sourozence.

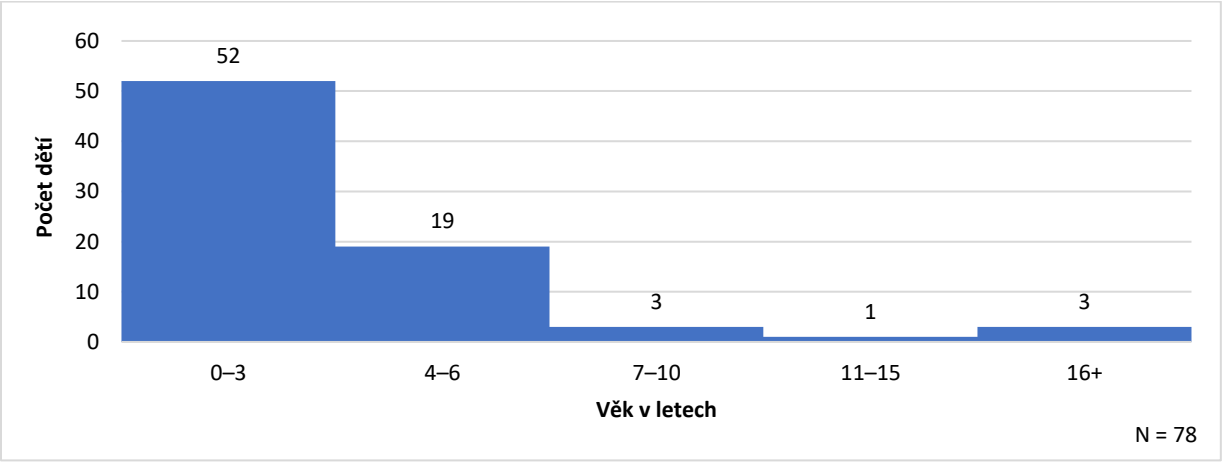
Graf 16 **Pěstouni na přechodnou dobu podle počtu dětí, které měli dosud v péči**

Zdroj: Motivace NRP 2026

Děti v pěstounské péči na přechodnou dobu jsou častěji mladší než děti v dlouhodobé pěstounské péči. Jak bylo uvedeno výše, většina (78) respondentů měla v době výzkumu v této formě NRP pouze jedno dítě. Těmto dětem byly v průměru tři roky, polovina byla mladší dvou let (graf 17). V rodinách, kde bylo v této formě NRP více dětí, bylo 7 z 12 (nej)mladších dětí mladší čtyř let, 7 (nej)starších bylo mladších sedmi let.

Graf 17 **Respondenti podle věku dítěte v pěstounské péči na přechodnou dobu – rodiny s jedním dítětem**

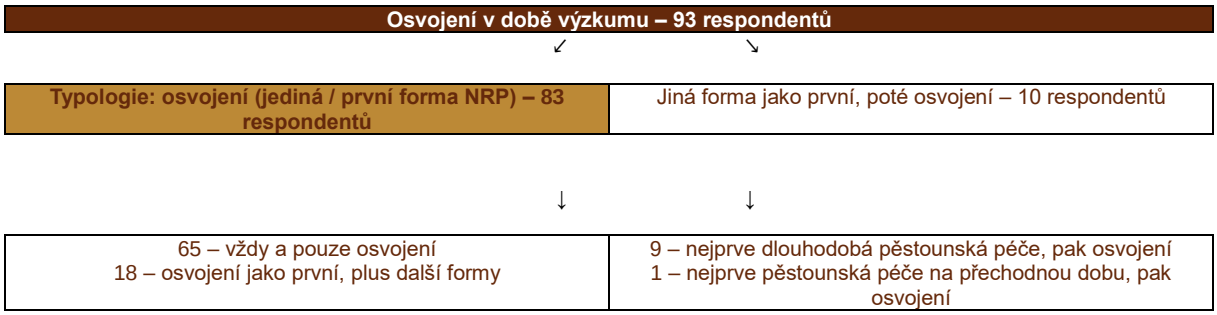

Zdroj: Motivace NRP 2026

4.3 Osvojení

Mezi respondenty bylo 93 osvojitelů. Z nich 65 (70 %) nemělo zkušenost s žádnou jinou formou NRP (schéma 3).

Schéma 4 **Osvojení**

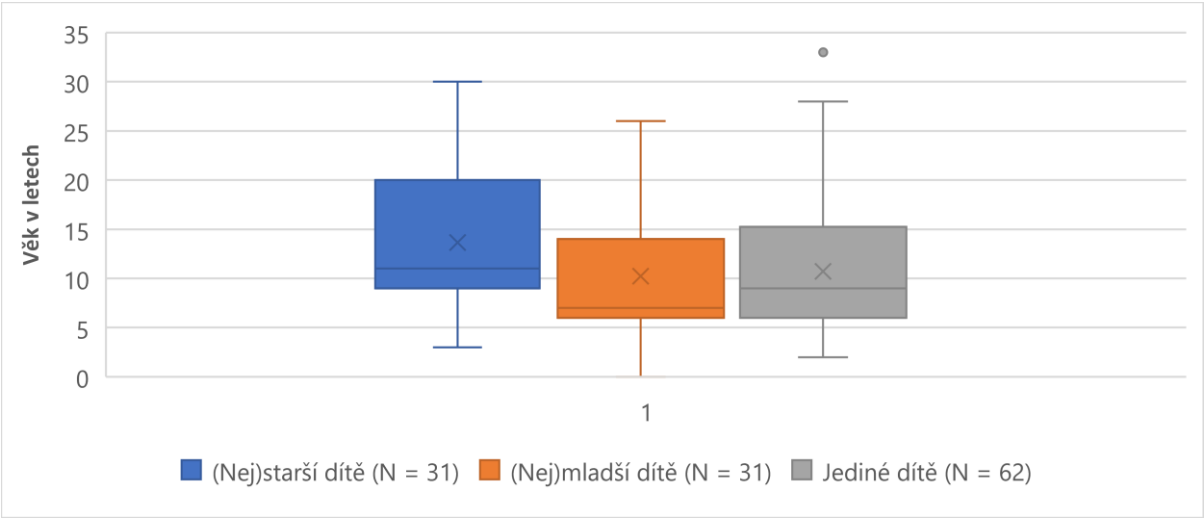

Zdroj: Motivace NRP 2026

Respondenti si většinou (62; 66 %) osvojili jedno dítě, 25 (27 %) přijalo dvě děti, ostatních šest tři děti. První dítě přišlo do rodiny respondenta díky osvojení v průměru před 11 lety, polovina osvojitelů se stala náhradními rodiči před 9 lety.

V době výzkumu byli osvojení „jedináčci" v průměru desetiletí, podobně jako (nej)mladší děti v rodinách, kde bylo osvojeno více dětí. (Nej)starší dětí byly v průměru 14letí. Podrobnější rozložení věku ukazuje graf 18. Polovina (nej)starších osvojených dětí se pohybuje mezi 9 a 19 lety, medián vychází na 11 let (graf 18). Polovina (nej)mladších dětí ve vícedětných osvojitelských rodinách spadá mezi 6 a 14 let, medián je 7 let. Jedináčci leží mezi tím, s mediánem 9 let a prostřední polovinou mezi 6 a 15 lety.

Graf 18 **Věk osvojených dětí v době výzkumu**

Pozn.: Krabicový graf ukazuje, jak je věk dětí rozložený. „Krabička" vymezuje prostřední polovinu dětí (od dolního po horní kvartil), čára uvnitř je medián, tedy prostřední hodnota. „Vousy" sahají k nejnižší a nejvyšší běžné hodnotě.

Zdroj: Motivace NRP 2026

U dětí, které byly v rodině jediné osvojené (62), lze z dat určit věk, v jakém do rodiny přišly. Většina byla osvojena ve velmi raném věku – 25 bylo mladších jednoho roku, 24 ve věku jednoho roku.

Tři čtvrtiny náhradních rodičů (256 z 333), kteří měli v době výzkumu v péči alespoň jedno dítě, uvedly, že jim svěřené děti **mají biologické sourozence** (vč. polorodých), kteří s nimi ale **nežijí v dané náhradní rodině**. To se týkalo častěji dětí jiného než většinového etnika (85 % vs. 70 %).

Více než třetina náhradních rodičů se svěřenými dětmi v době šetření (115 z 333) vypověděla, že má jejich dítě / děti nějaké **specifické potřeby**. Častěji měli takové děti osvojitelé než pěstouni na přechodnou dobu (46 % vs. 24 %). Dlouhodobá pěstounská péče leží podílem dětí se specifickými potřebami uprostřed (34 %), statisticky se neodlišuje od žádné z dalších forem. Tyto závěry není možné vzhledem k dobrovolné účasti respondentů ve výzkumu a skutečnosti, že byli zejména klienty tří doprovázejících organizací, zobecňovat. Osvojené děti v rodině již pobývají trvale a dlouhodobě (viz výše), lze však tedy předpokládat, že v případě potřeby prošly kompletní zdravotní i psychologickou diagnostikou a specifické potřeby se již spíše projevily. U ostatních forem NRP nemusely být v době výzkumu podchyceny, zejména v případě pěstounské péče na přechodnou dobu.

Tabulka 4 **Specifické potřeby dětí v náhradních rodinách**

Specifická potřeba	Abs. počet rodin	Podíl z rodin se specifickými potřebami (N = 115; %)	Podíl ze všech náhradních rodin s dítětem v době výzkumu (N = 333; %)
ADHD / poruchy pozornosti	38	33,0	11,4
Specifické poruchy učení	12	10,4	3,6
Mentální postižení / opožděný vývoj	27	23,5	8,1
Poruchy chování / emoční	19	16,5	5,7
Poruchy řeči / dysfázie	18	15,7	5,4
Rané trauma / deprivace / CAN / FAS	16	13,9	4,8
Vzdělávací podpora	15	13,0	4,5
Tělesné / neurologické / zdravotní	12	10,4	3,6
Porucha attachmentu / citové vazby	10	8,7	3,0
Psychiatrické (deprese / úzkost)	8	7,0	2,4
PAS (autismus / Asperger)	7	6,0	2,0
Smyslové postižení (sluch / zrak)	7	6,0	2,0
Jiné / nespecifikováno	5	4,0	2,0

Zdroj: Motivace NRP 2026

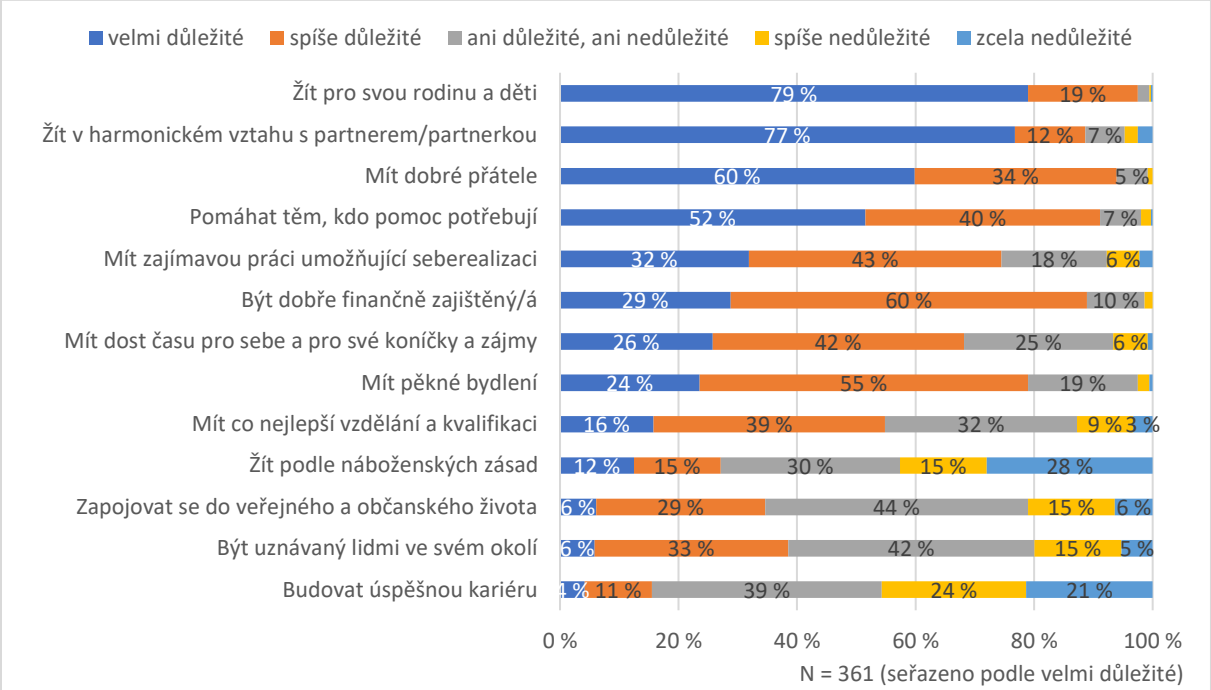
Shrnutí: Tři formy náhradní rodinné péče se liší délkou, počtem i věkem dětí. Dlouhodobí pěstouni pečují nejčastěji o jedno dítě školního věku a v této formě působí v průměru sedm let. Pěstounská péče na přechodnou dobu je z principu dočasná (dítě nejvýše jeden rok), a proto těmito rodinami

prošlo podstatně více – a výrazně mladších – dětí (polovina mladší dvou let). Osvojitelé přijímají děti nejčastěji už v prvním roce jejich života a pečují o ně trvale. Napříč formami mají tři čtvrtiny svěřených dětí biologické sourozence žijící jinde a více než třetina dětí má specifické potřeby, nejčastěji u osvojitelů (46 %).

5. ŽIVOTNÍ HODNOTY NÁHRADNÍCH RODIČŮ

Životní hodnoty orientují chování, přístup k ostatním lidem i k sobě samému. Není překvapením, že mezi různými životními hodnotami se právě ty **spojené s rodinou a s rodinným životem** umístily mezi náhradními rodiči na prvních místech (graf 19). Na dalších místech žebříčku figurují hodnoty spojené se společenským životem (přátelé, pomoc potřebným). Ve středním pásmu se pak objevují hodnoty spojené se zaměstnáním ve smyslu seberealizace i finančního zajištění a bydlení. Jako **nejméně důležité** považují náhradní rodiče **budování profesní kariéry, společenské uznání a zapojení do veřejného života**. Položkou, která nejvíce náhradní rodiče rozděluje, je postoj k náboženským zásadám.

Graf 19 **Životní hodnoty náhradních rodičů**

Zdroj: Motivace NRP 2026

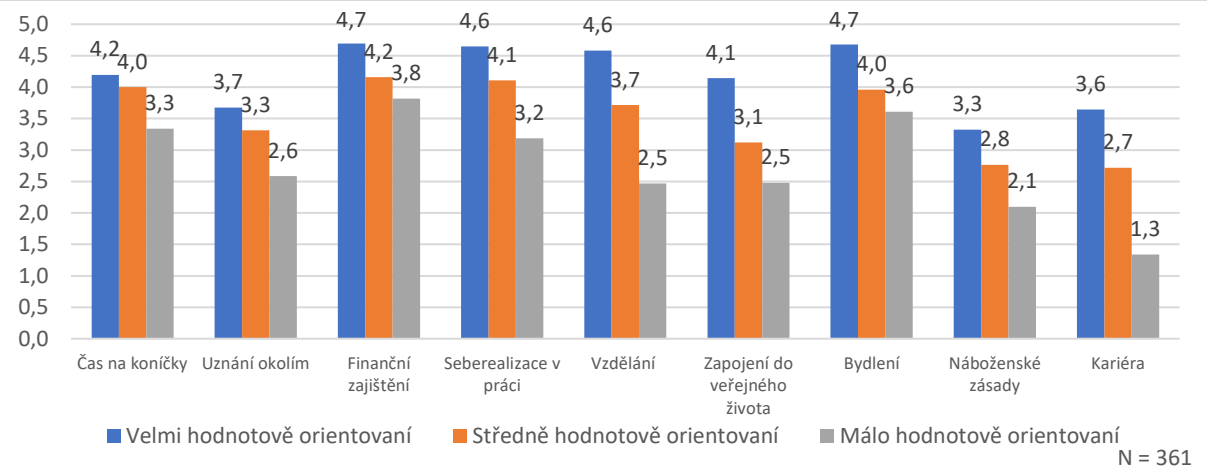
Životní hodnoty bezpochyby souvisejí s okolnostmi a motivy pro rozhodnutí stát se náhradním rodičem. Jak jsme uvedli výše, **hodnoty spojené s rodinou lze označit za univerzální**, naprostá většina dotázaných je považovala za důležité. U ostatních hodnot to není tak jednoznačné, proto by bylo vhodné vytvořit na základě výpovědí typologii náhradních rodičů, podle toho, jakou míru jim přisuzují.[4] Na základě tzv. analýzy latentních tříd (Latent Class Analysis, LCA) byly vytvořeny tři skupiny respondentů.[5] Ty se však **neliší obsahem hodnotové orientace** (tj. nelze identifikovat např. skupiny,

[4] Faktorová analýza nevedla k výsledkům, které by baterii zjednodušily na méně proměnných (latentních faktorů).

[5] Do analýzy vstoupily všechny položky kromě harmonického vztahu s partnerem, mít dobré přátele, žít pro svou rodinu a děti, pomoc těm, kteří to potřebují – jedná se o obecně přijímané hodnoty. LCA rozdělila respondenty na základě vzorců odpovědí u těchto devíti hodnotových položek (pětibodová škála důležitosti) do navzájem se vylučujících latentních tříd. Počet tříd byl zvolen podle informačního kritéria BIC a kvality klasifikace (entropie; jako nejvhodnější se ukázalo třítřídní řešení-entropie 0,83). Respondenti byli do tříd zařazeni podle nejvyšší posteriorní pravděpodobnosti příslušnosti. Toto řešení LCA se třemi třídami bylo ověřeno shlukovou analýzou (metoda k-means) na stejných devíti položkách. Tento postup vedl ke shodné struktuře – tři skupiny lišící se úrovní důležitosti. Obě metody se v zařazení respondentů z velké části shodovaly (přibližně 69 %, Cramérovo V = 0,64, p < 0,001), přičemž veškeré neshody se týkaly pouze sousedních

které by kladly výraznější důraz na materiální zabezpečení, nebo na profesní kariéru), ale zejména celkovou intenzitou, s jakou tyto hodnoty zastávají (graf 20).

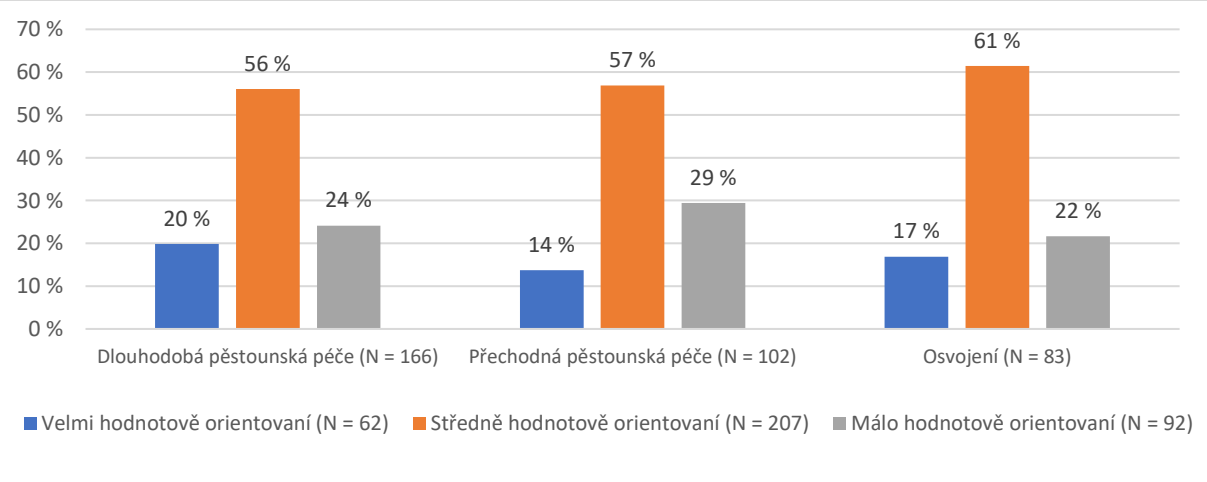
Graf 20 **Skupiny náhradních rodičů podle důležitosti životních hodnot (průměrná skóre důležitosti: 1 = zcela nedůležité, 5 = velmi důležité)**

Pozn.: Výsledky podle LCA
Zdroj: Motivace NRP 2026

Většina náhradních rodičů se v žebříčku hodnot drží středu. Střední důležitost jim přisuzuje 57 %, vyhraněně hodnotově orientovaná je necelá pětina (17 %) a zbývající čtvrtina (26 %) stojí na opačném pólu. Forma NRP přitom nehraje roli – mezi skupinami není významný rozdíl (graf 21).

Graf 21 **Skupiny náhradních rodičů podle důležitosti přisuzované životním hodnotám**

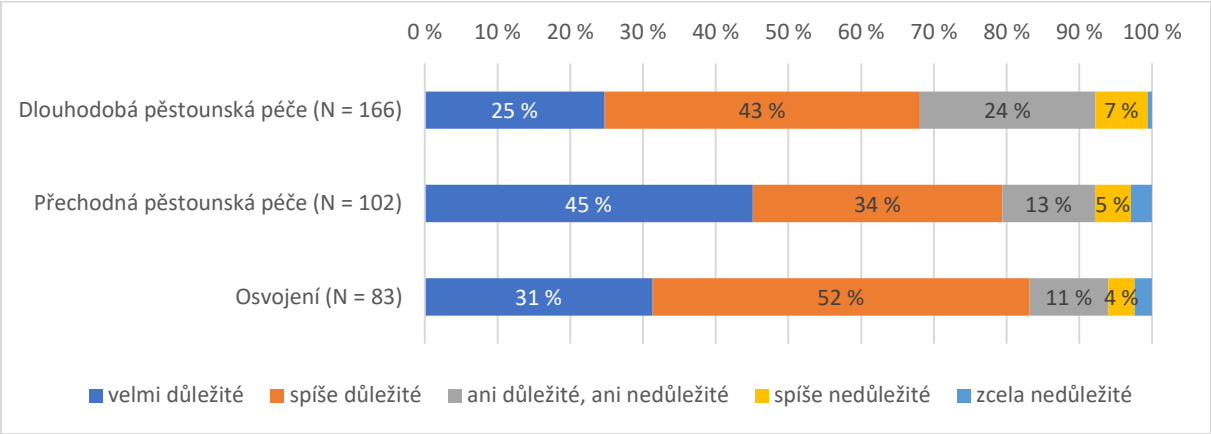
Zdroj: Motivace NRP 2026

V detailu se tři skupiny respondentů podle typu NRP rozcházejí jen ve dvou hodnotách: ve vnímání práce jako seberealizace a v potřebě pomáhat druhým (grafy 22, 23). Na smysluplnost

kategorií. Žádný respondent nebyl jednou metodou zařazen do skupiny s vysokou a druhou s nízkou důležitostí. Shoda obou postupů dokládá spolehlivost typologie.

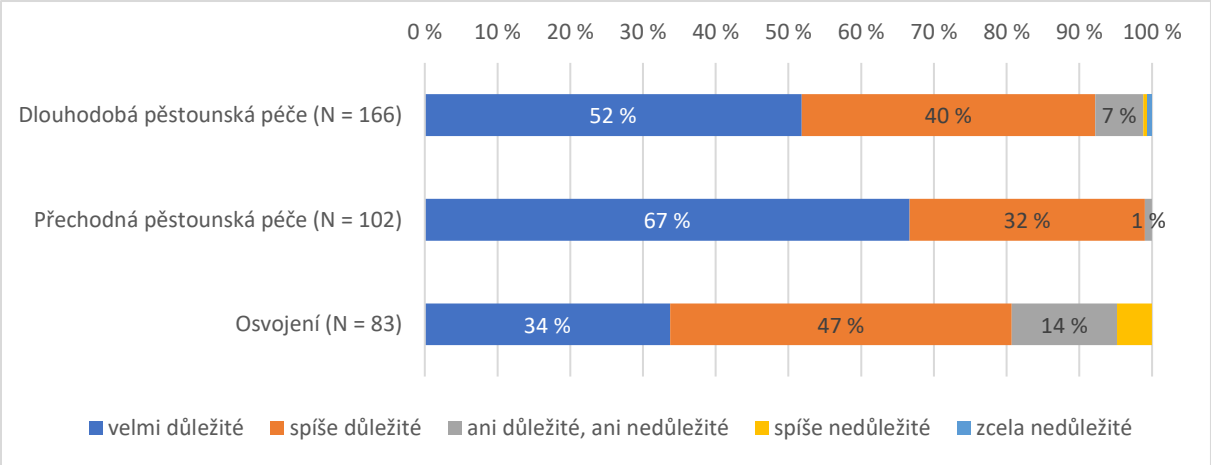
zaměstnání i na pomoc druhým kladou největší důraz pěstouni na přechodnou dobu. Osvojitelé naopak oceňují pomoc druhým ze všech tří skupin nejméně často. To odpovídá i výstupům z fokusních skupin: přechodní pěstouni vidí v této péči smysluplné zaměstnání, kdežto osvojitele vede především touha získat vlastní rodinu a pomoci konkrétnímu dítěti, o které se nemůže postarat jeho rodina.

Graf 22 **Důležitost „Mít zajímavou práci umožňující seberealizaci“ podle formy NRP**

Zdroj: Motivace NRP 2026

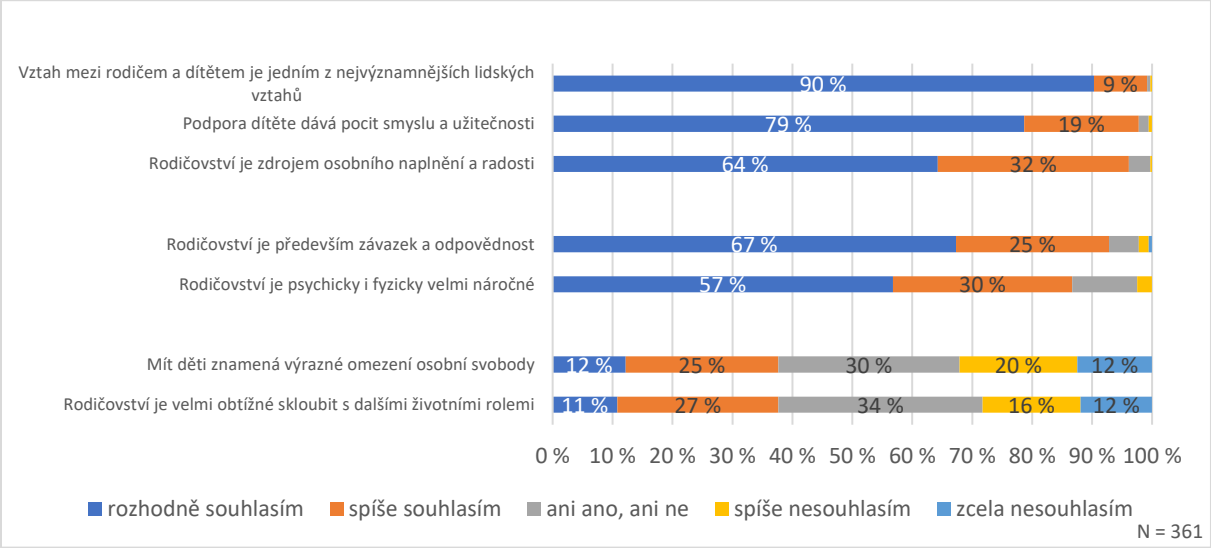
Graf 23 **Důležitost „Pomáhat těm, kteří pomoc potřebují“ podle formy NRP**

Zdroj: Motivace NRP 2026

Pro náhradní rodiče je vztah s dítětem tím vůbec nejcennějším. Devět z deseti vnímá **pouto mezi rodičem a dítětem jako jeden z nejvýznamnějších lidských vztahů** (graf 24) a péče o dítě jim dává pocit smyslu i osobního naplnění. Zároveň si rodičovství nepřikrašlují: že jde **o závazek a odpovědnost**, silně cítí více než dvě třetiny respondentů, o něco méně jich přiznává psychickou i fyzickou náročnost. Nejvíce se názory rozcházejí u stinných stránek – omezení osobní svobody a obtížného skloubení s dalšími oblastmi života – ty si silně uvědomuje necelých 40 % rodičů.

Graf 24 **Postoje k rodičovství**

Zdroj: Motivace NRP 2026

Jak již uvedený graf 24 napovídá, výroky k rodičovství postihují jak pozitivní, tak negativní aspekty rodičovství. Toto potvrdila i explorační faktorová analýza,[6] na základě které byly identifikovány dvě dimenze – **„hodnota rodičovství“ a „náklady rodičovství“**. Korelace těchto dvou faktorů je velmi nízká.[7] To znamená, že vnímání rodičovství jako náročného a omezujícího je nezávislé na tom, nakolik je oceňováno jako hodnotné a naplňující. Obě dimenze netvoří dva póly jedné škály, jeden člověk může současně rodičovství vysoce hodnotit i vnímat jako zatěžující.

Tabulka 5 **Faktorové zátěže položek vážících se k rodičovství**

Položka	Hodnota rodičovství	Náklady rodičovství
Podpora dítěte dává pocit smyslu a užitečnosti	0,81	
Vztah mezi rodičem a dítětem je jedním z nejvýznamnějších lidských vztahů	0,79	
Rodičovství je zdrojem osobního naplnění a radosti	0,61	
Rodičovství je především závazek a odpovědnost	0,41	
Mít děti znamená výrazné omezení osobní svobody		0,79
Rodičovství je velmi obtížné skloubit s dalšími životními rolemi		0,71
Rodičovství je psychicky i fyzicky velmi náročné		0,61

Pozn.: Dominantní faktorové zátěže (polychorické korelace, oblimin rotace).

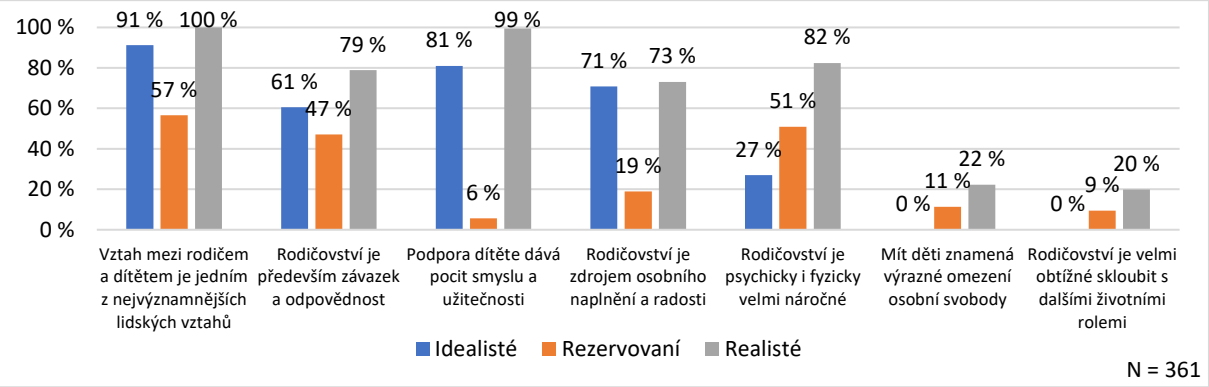
Zdroj: Motivace NRP 2026

[6] Vzhledem k ordinální povaze položek byla jako primární řešení použita explorační faktorová analýza metodou Principal Axis Factoring s polychorickými korelacemi (šikmá rotace oblimin). Bartlettův test sféricity byl vysoce signifikantní ($\chi^2 = 375{,}4$; $df = 21$; $p < 0{,}001$). Kaiserova-Meyerova-Olkinova míra adekvátnosti dosáhla hodnoty KMO = 0,63, což odpovídá hraničně přijatelné úrovni. Dvoufaktorové řešení vysvětluje 49,1 % celkového rozptylu (faktor hodnoty 26,9 %, faktor nákladů 22,1 %).

[7] $\phi = 0{,}12$

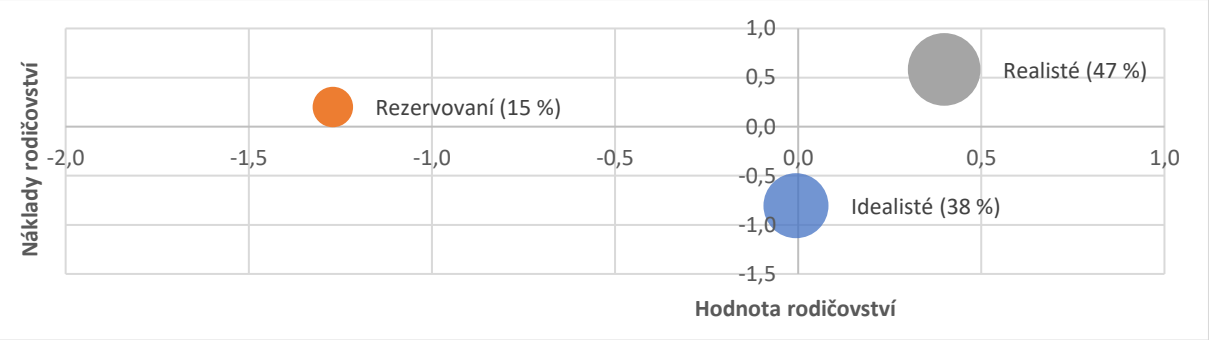
Na základě vnímání různých aspektů rodičovství lze náhradní rodiče použitím LCA rozdělit do tří skupin (graf 25, 26).[8] Nejvíce zastoupeni jsou **„realisté“ (47 %)**, kteří spojují rodičovství s pozitivními hodnotami, ale zároveň si uvědomují, že je tato role náročná, někdy obtížně slučitelná s jinými oblastmi a vyžaduje i určité omezení svých vlastních zájmů, svobody apod. Druhou nejpočetnější skupinou jsou **„idealisté“ (38 %)**, kteří si v porovnání s ostatními příliš nepřipouštějí, že by rodičovství mohlo mít nějaké negativní stránky. Uprostřed těchto dvou stojí „rezervovaní“ (15 %). Zastoupení těchto skupin se **mezi respondenty podle formy NRP nijak významně neliší**.

Graf 25 **Skupiny respondentů podle vnímání různých aspektů rodičovství – míra souhlasu (určitě ano + spíše ano) s jednotlivými položkami**

Zdroj: Motivace NRP 2026

Graf 26 **Skupiny respondentů podle vnímání různých aspektů rodičovství – souhrnný pohled na rodičovství (dle explorační faktorové analýzy)**

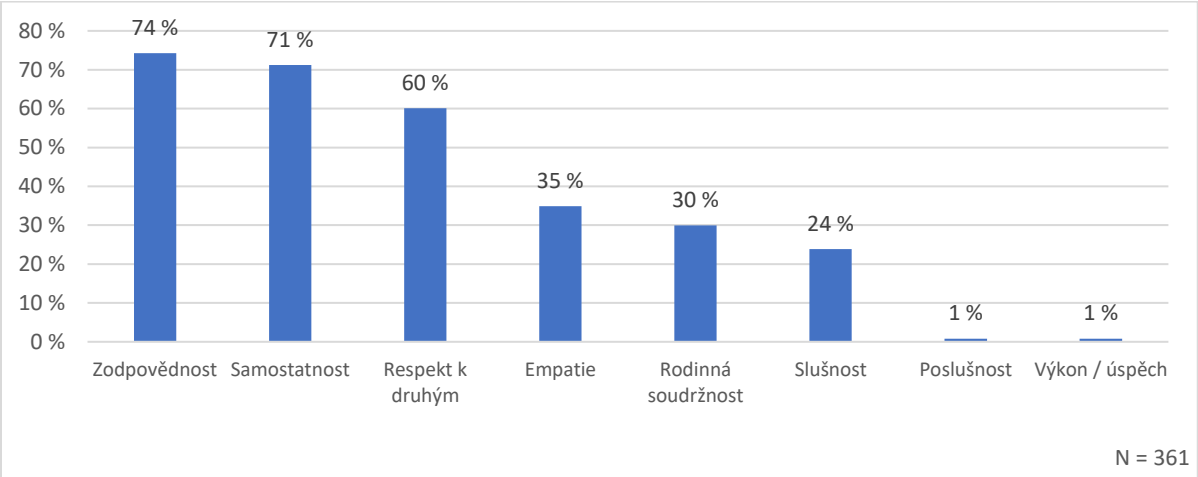

Pozn.: Zobrazeny průměry faktorových skórů (standardizované, průměr = 0). Znaménka faktorů byla pro snazší interpretaci reflektována – otočena; vyšší hodnota na ose = silnější příklon k dané dimenzi (relativně vůči průměru).
Zdroj: Motivace NRP 2026

[8] Do analýzy latentních tříd (LCA) vstoupilo všech sedm položek vážících se k rodičovství. Jako nejlepší řešení byl přijat model se třemi třídami. Počet tříd byl zvolen podle informačního kritéria BIC a kvality klasifikace (entropie = 0,76, což naznačuje, že nejde o zcela ostře oddělené skupiny). Latentní třídní řešení postojů k rodičovství („idealisté“, „rezervovaní“, „realisté“) bylo ověřeno pomocí nezávislé shlukové analýzy metodou k-means na stejné sadě proměnných. Shoda mezi oběma řešeními byla vysoká: 87,5 % respondentů bylo oběma metodami zařazeno do odpovídající kategorie, přičemž asociace mezi řešeními byla velmi silná (Cramérovo V = 0,796, p < 0,001). Nejčistší shoda byla zaznamenána u kategorie „realisté“ (88,3 % shoda), „idealisté“ i „rezervovaní“ vykazovaly mírně nižší, ale i tak vysokou shodu (86,9 %, 86,8 %). Vysoká shoda mezi parametrickým (LCA) a neparametrickým (k-means) přístupem potvrzuje robustnost identifikované tříčlenné typologie postojů k rodičovství.

Náhradní rodiče se napříč všemi skupinami shodnou na tom, že **výchova má dítě vést především k zodpovědnosti, samostatnosti a k respektu k druhým** (graf 27). O něco méně hlasů získaly empatie, rodinná soudržnost a slušnost. Naopak poslušnost ani výkon či úspěch za klíčové nepovažoval téměř nikdo.

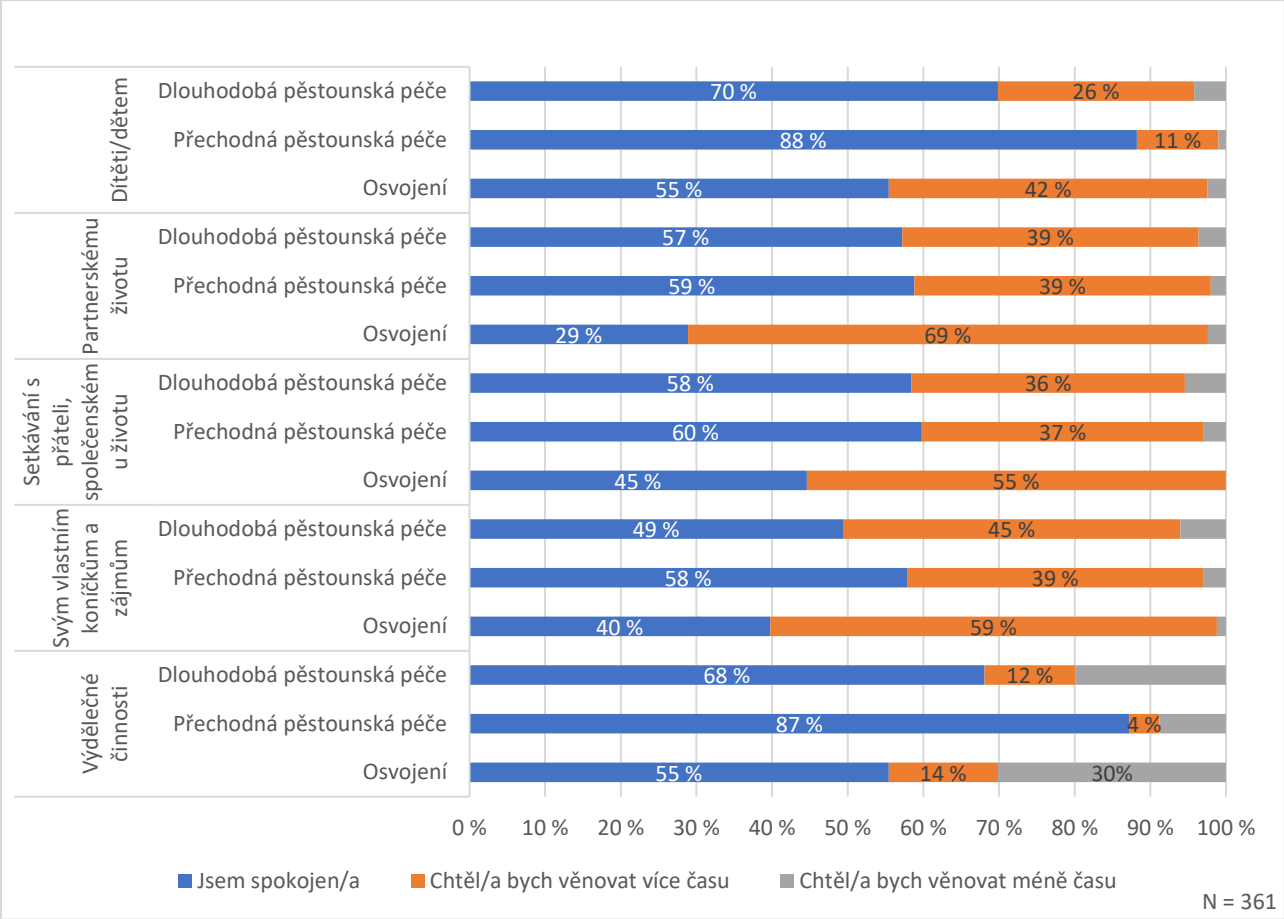
Graf 27 **Vlastnosti dítěte, které by měla výchova rozvíjet především**

Pozn.: Respondenti vybírali tři z osmi navržených. Měli možnost i doplnit jiné vlastnosti v otevřené otázce – tu využilo pět respondentů.
Zdroj: Motivace NRP 2026

Čas je pro náhradní rodiče citlivé téma. Nejčastěji ho postrádají osvojitelé: 42 % z nich má pocit, že na děti nemají tolik času, kolik by chtěli – na rozdíl od přechodných pěstounů, pro něž je péče o svěřené děti zaměstnáním (graf 28). Podobně to vnímají u partnerského vztahu, častěji jim také chybí společenský život a téměř každý třetí by rád ubral z času stráveného výdělečnou činností. Spokojeni s časem na vlastní zájmy a společenský život jsou obecně méně ti, kdo si uvědomují i stinné stránky rodičovství.

Graf 28 **Spokojenost s množstvím času věnovaného různým oblastem**

Zdroj: Motivace NRP 2026

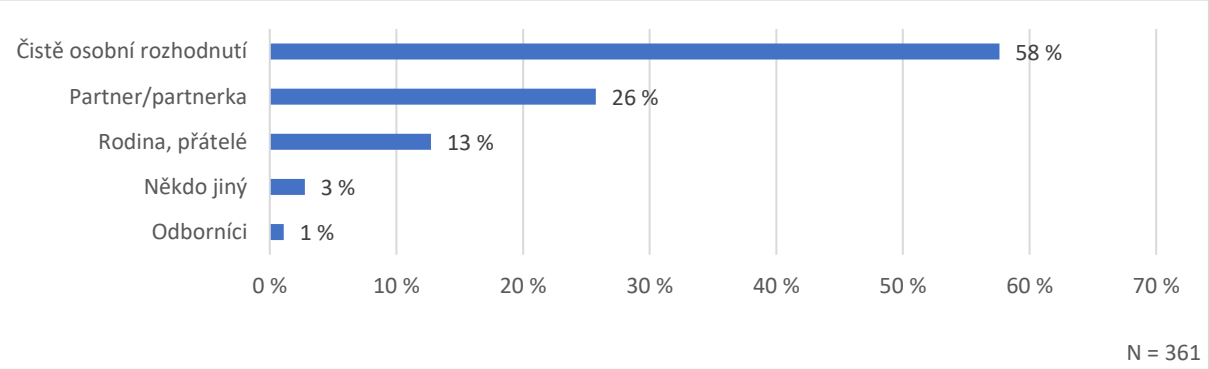
Shrnutí: Náhradní rodiče tvoří hodnotově soudržnou skupinu. Na vrcholu žebříčku stojí napříč všemi formami NRP rodina a děti, naopak kariéra, společenské uznání a veřejné zapojení zůstávají na okraji. Rodičovství vnímá polovina náhradních rodičů realisticky – vysoce ho oceňují a zároveň si často uvědomují jeho náročnost, obě roviny se přitom nevylučují. Druhou nejvíce zastoupenou skupinou jsou ti, kteří s rodičovstvím spojují spíše klady. Ve výchově jde náhradním rodičům především o zodpovědnost, samostatnost a respekt k druhým. Cenou za tento závazek je čas: nejvíce ho na děti i na sebe postrádají osvojitelé.

6. MOTIVACE PRO NÁHRADNÍ RODINNOU PÉČI

Jak jsme ukázali v kapitole 3, **osvojitelé bývají nejčastěji bezdětní, naproti tomu pěstouni na přechodnou dobu mají nejčastěji dvě nebo dokonce tři a více vlastních dětí**, Dlouhodobí pěstouni stojí v tomto ohledu mezi nimi. Pěstouni mající vlastní děti vstupovali většinou do systému NRP již jako rodiče, u osvojitelů to byl každý druhý z těch, kteří mají i vlastní dítě. Naprostá většina (92 %) **přechodných pěstounů** začala uvažovat o přijetí cizího dítěte **až po narození biologických dětí nebo ve střední fázi života**, kdy buď vlastní děti již odrostly, nebo respondenti navázali nový vztah či hledali nový smysl života. Tyto důvody platily pro více než polovinu (57 %) **dlouhodobých pěstounů**, téměř **každý třetí** (31 %) začal NRP zvažovat **po neúspěšné snaze otěhotnět**. Nezdary **založit vlastní rodinu** stály na počátku rozhodování u **dvou třetin osvojitelů** (67 %), každý čtvrtý (26 %) začal o NRP přemýšlet ve střední fázi života, např. v novém partnerském vztahu, po úmrtí partnera / partnerky, po rozvodu.[9]

Rozhodnutí stát se náhradním rodičem je často podpořeno podobnou zkušeností v nejbližším okolí. Polovina respondentů – bez rozdílu formy NRP – znala někoho, kdo už náhradním rodičem byl. Konečné slovo si však většina nechala pro sebe: **pro více než polovinu šlo o čistě osobní rozhodnutí**, každého čtvrtého k němu nasměroval partner či partnerka (graf 29). Širší okolí převážilo jen u 13 % rodičů, výrazněji u samožadatelů (26 %). Odborníci hlavní roli nehráli. Nicméně **čtvrtina respondentů se rekrutovala z profesí, které pracují s dětmi** (např. učitel, vychovatel v ústavní péči).

Graf 29 **Kdo měl největší vliv na rozhodnutí stát se náhradním rodičem**

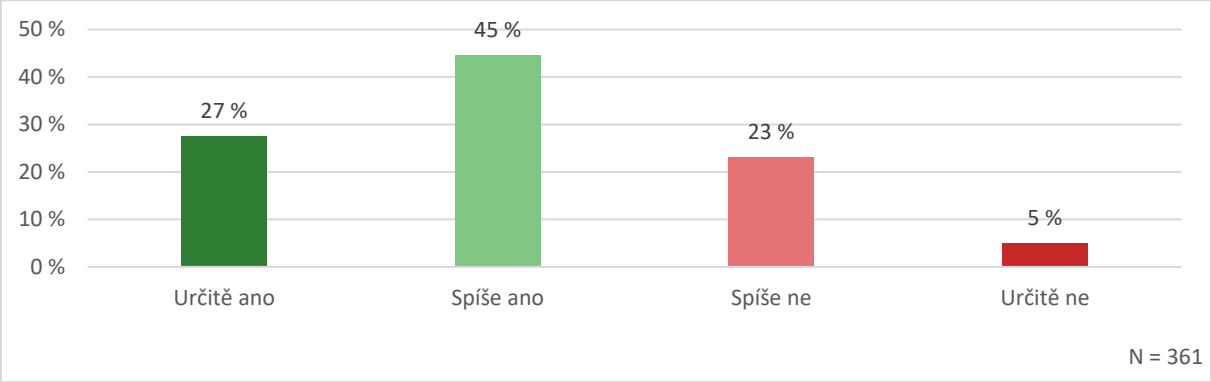

Pozn.: Bez významného rozdílu mezi formami NRP.
Zdroj: Motivace NRP 2026

V oblasti dostupnosti dostatečných informací v době, kdy se respondenti rozhodovali o NRP, existují stále určité rezervy. **Tři ze čtyř rodičů měli v době rozhodování dostatek potřebných informací**, přitom více než čtvrtina o tom neměla vůbec žádných pochyb. Nicméně téměř stejný podíl (28 %) potřebné informace postrádal (graf 30).

[9] Dopočty do 100 % tvoří ti, kteří uvažovali o NRP již před narozením vlastního dítěte (dlouhodobí pěstouni 13 %; přechodní pěstouni 8 %, osvojitelé 6 %).

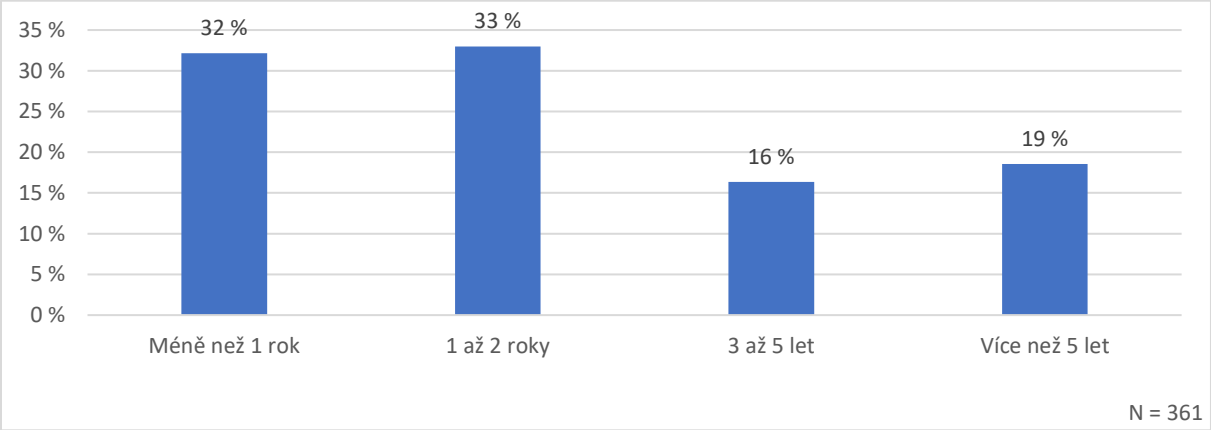
Graf 30 **Dostatek potřebných informací v době rozhodování o NRP**

Pozn.: Bez významného rozdílu mezi formami NRP.
Zdroj: Motivace NRP 2026

Cesta k žádosti bývá relativně krátká. **Dvě třetiny rodičů se rozhodly do dvou let** – necelá třetina (32 %) dokonce za méně než rok, další třetina (33 %) za jeden až dva roky. Déle myšlenku zvažovala jen menšina: 16 % tři až pět let a 19 % více než pět let (graf 31).

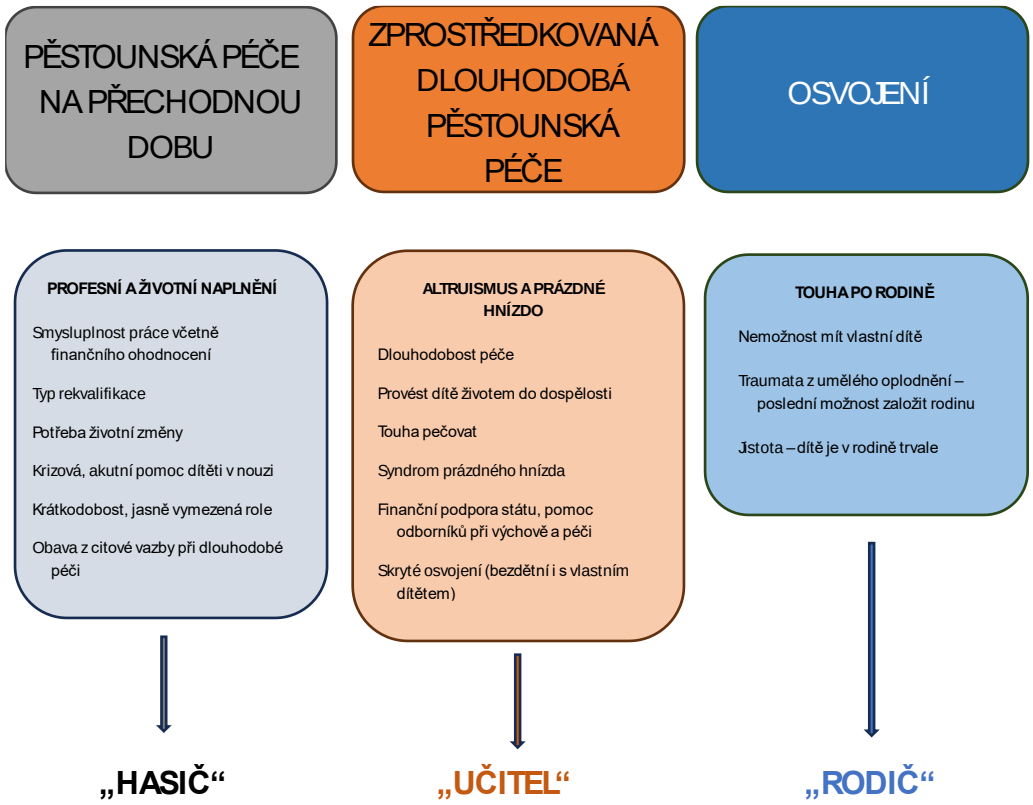
Graf 31 **Jak dlouho uchazeči uvažovali o náhradním rodičovství před podáním žádosti**

Pozn.: Bez významného rozdílu mezi formami NRP.
Zdroj: Motivace NRP 2026

Rozhodnutí stát se náhradním rodičem je komplexní proces. Lze předpokládat, že motiv není pouze jeden jediný, ale roli hraje více okolností společně, provázaně. Jak vyplynulo z fokusních skupin se žadateli o náhradní rodičovství a s experty z dané oblasti, motivace se rovněž různí podle toho, jakou formu NRP žadatelé volí (schéma 5).

Schéma 5: **Hlavní motivace pro pěstounskou péči a osvojení podle výstupů fokusních skupin**

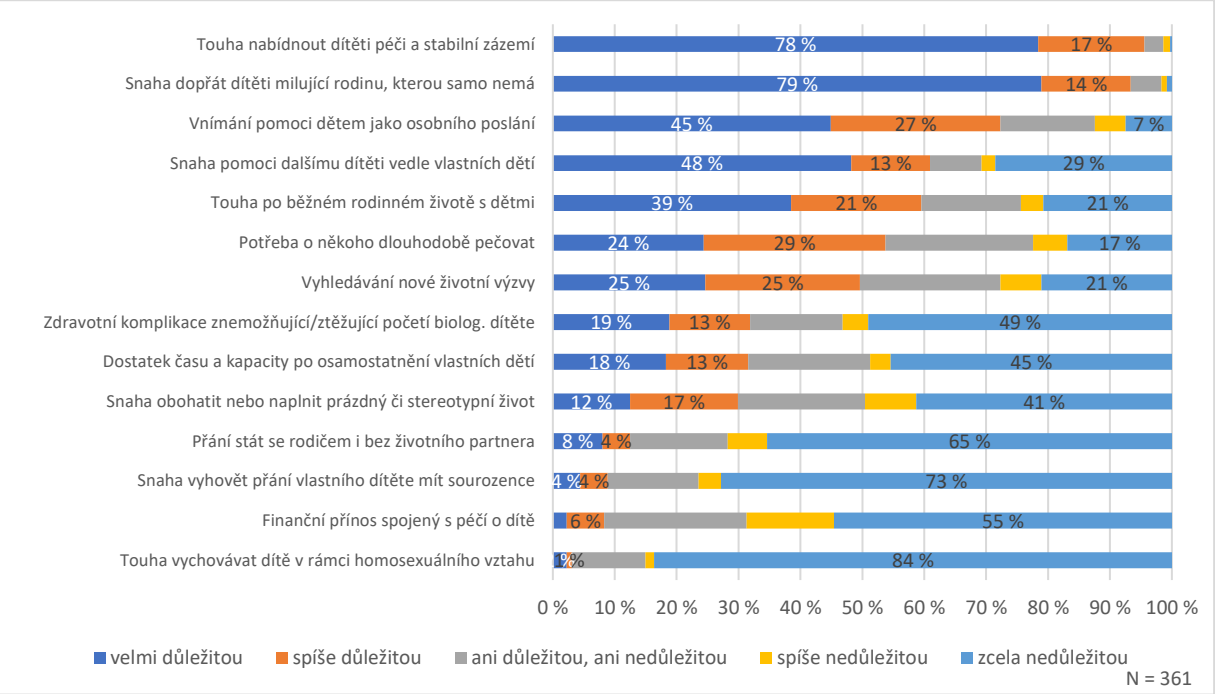

Výzkum „Motivace NRP 2026“ vycházel jak z uvedených výstupů fokusních skupin, tak z předchozího výzkumu společnosti Simply5. Motivy byly měřeny baterií 14 různých výroků. Respondenti posuzovali na 5bodové škále, jakou důležitost tato okolnost či důvod měly v rozhodnutí stát se náhradním rodičem (graf 32).

Nejsilnější motivací (velmi + spíše důležitou), respektive tou, se kterou souznělo nejvíce respondentů, byla touha nabídnout dítěti stabilní zázemí (95 %), snaha dopřát dítěti milující rodinu (93 %) a pojetí pomoci dětem jako osobního poslání (72 %). **Altruistické motivy zaměřené na dítě jsou tedy velmi časté.**

Na středních pozicích důležitosti se umístily motivy vyjadřující spíše osobní zájmy, jako je touha po běžném rodinném životě (60 %) či potřeba o někoho pečovat (53 %). **Za nejméně důležité respondenti označovali finanční motivy (8 %), snahu „pořídit“ vlastnímu dítěti sourozence (9 %) či založit rodinu bez partnera (12 %)**.

Graf 32 **Motivace pro náhradní rodičovství**

Zdroj: Motivace NRP 2026

Zaměříme-li se na to, jak jednotlivé motivy vnímají náhradní rodiče podle toho, jakou formu NRP sami zvolili, pak silně zastávané, a to zejména pěstouny, je přání nabídnout dítěti stabilní zázemí. Naopak finanční přínos NRP je odmítán všemi skupinami, v porovnání s ostatními logicky výrazněji osvojiteli. **Přechodní pěstouni vnímali častěji než ostatní náhradní rodičovství jako formu poslání**, možnost pomoci dalšímu dítěti, pro řadu z nich to rovněž byla nová životní výzva. Roli hrálo i prázdné hnízdo po odchodu vlastních dospělých dětí. **Pro osvojitele** byly typické **zdravotní komplikace** bránící početí a **touha po běžném rodinném životě** s dětmi. Silně altruistické pocity byly v této skupině spíše výjimečné. **Dlouhodobí pěstouni se řadí v hodnocení jednotlivých okolností pro rozhodování o NRP mezi obě skupiny**.

Jednotlivé motivy však respondenti neposuzují izolovaně – souhlas s jedním motivem se zpravidla pojí se souhlasem s dalšími. Podle explorační faktorové analýzy[10] lze uvedené výroky týkající se motivací pro náhradní rodičovství seskupit do dvou faktorů (tabulka 6). **První faktor sytí položky**

[10] Baterie 14 položek zjišťujících motivaci k přijetí dítěte do náhradní rodinné péče vstoupila do explorační faktorové analýzy metodou Principal Axis Factoring s oblikvní rotací (promax). Deskriptivní analýza ukázala u většiny položek výrazně nevyvážené rozložení odpovědí, s extrémně nízkou obsazeností krajních kategorií u řady položek (viz graf 32). Takové rozložení znemožňuje spolehlivý odhad polychorických korelací nutných pro faktorovou analýzu ordinálních dat. Kategorie byly proto sloučeny na 3bodovou škálu (1 = důležitá, sloučení kategorií „velmi důležitá“ a „spíše důležitá“; 2 = ani důležitá, ani nedůležitá; 3 = nedůležitá, sloučení kategorií „spíše nedůležitá“ a „zcela nedůležitá“). I po tomto sloučení zůstaly tři položky nevhodné pro další analýzu: „Touha nabídnout dítěti péči a stabilní zázemí“, „Snaha dopřát dítěti milující rodinu“ a „Touha vychovávat dítě v rámci homosexuálního vztahu“. Analýza tedy proběhla na 11 položkách. Kaiser-Meyer-Olkinův test potvrdil přijatelnou vhodnost dat pro faktorovou analýzu (celkové KMO = 0,60), Bartlettův test sféricity byl signifikantní (χ^2 = 2840,9; df = 55; p < 0,001). Na základě obsahové interpretativnosti byla zvolena dvoufaktorová struktura, vysvětlující 55,6 % celkového rozptylu. Korelace mezi faktory byla nízká (r = 0,20), což ukazuje na jejich relativní nezávislost.

spojené s altruisticko-situační motivací: snaha pomoci dalšímu dítěti, vnímání pomoci jako osobního poslání, dostatek času po osamostatnění vlastních dětí, hledání nové životní výzvy, finanční přínos, potřeba dlouhodobě pečovat. **Druhý faktor spojuje položky týkající se náhradního rodičovství jako cesty k založení rodiny**: zdravotní komplikace znemožňující biologické rodičovství, přání stát se rodičem bez partnera, touha po běžném rodinném životě s dětmi, obohacení života, vyhovění přání vlastního dítěte mít sourozence.

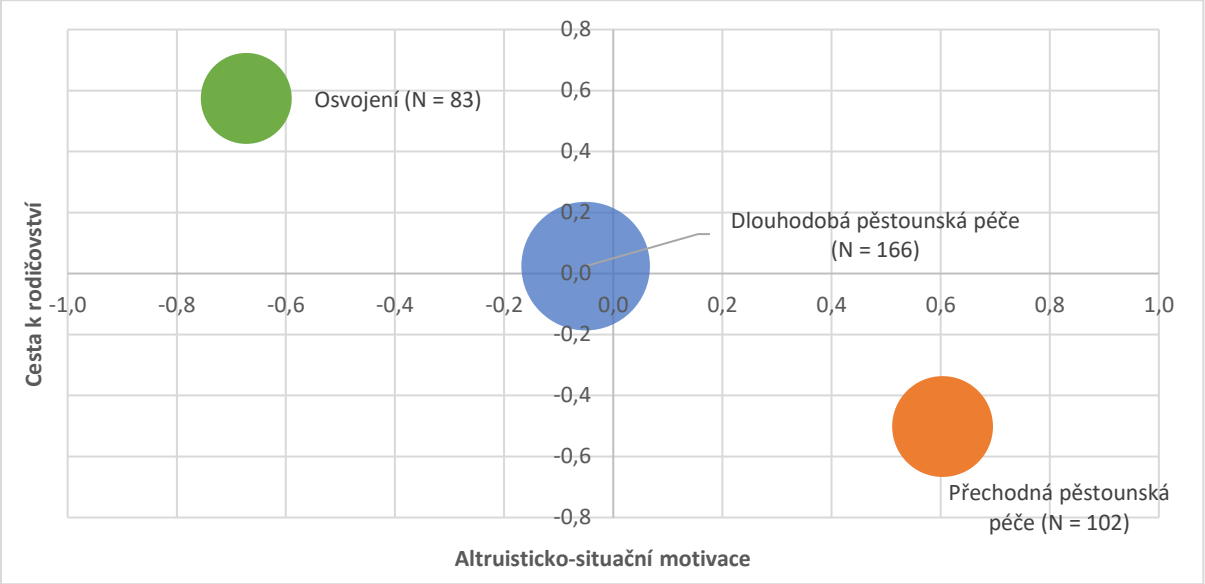
Tabulka 6 **Faktorové zátěže položek vážících se k motivacím pro náhradní rodičovství**

	Altruisticko-situační motivace	**Cesta k rodičovství**
Snaha pomoci dalšímu dítěti vedle vlastních dětí	0,79	
Dostatek času a kapacity po osamostatnění vlastních dětí	0,86	
Potřeba o někoho dlouhodobě pečovat	0,50	
Vnímání pomoci dětem jako osobního poslání	0,71	
Vyhledávání nové životní výzvy	0,67	
Finanční přínos spojený s péčí o dítě	0,60	
Zdravotní komplikace znemožňující / ztěžující početí biolog. dítěte		0,79
Přání stát se rodičem i bez životního partnera		0,68
Snaha vyhovět přání vlastního dítěte mít sourozence		0,49
Snaha obohatit nebo naplnit prázdný či stereotypní život		0,59
Touha po běžném rodinném životě s dětmi		0,89

Pozn.: Dominantní faktorové zátěže (polychorické korelace, oblimin rotace).
Zdroj: Motivace NRP 2026

V souhrnném pohledu jsou z hlediska motivace stát se náhradním rodičem přechodní pěstouni a osvojitelé v podstatě zrcadloví – **přechodní pěstouni kladou důraz zejména na altruisticko-situační motivace, zatímco osvojitele nejvíce motivuje vlastní cesta k rodičovství.** Dlouhodobí pěstouni leží u obou os poblíž průměru, tedy oba typy motivací jsou pro ně relevantní (graf 33).

Graf 33 **Motivace podle formy NRP – souhrnný pohled dle explorační faktorové analýzy**

Pozn.: Zobrazeny průměry faktorových skórů (standardizované, průměr = 0). Znaménka faktorů byla pro snazší interpretaci reflektována – otočena; vyšší hodnota na ose = silnější daná motivace u skupiny (relativně vůči průměru).
Zdroj: Motivace NRP 2026

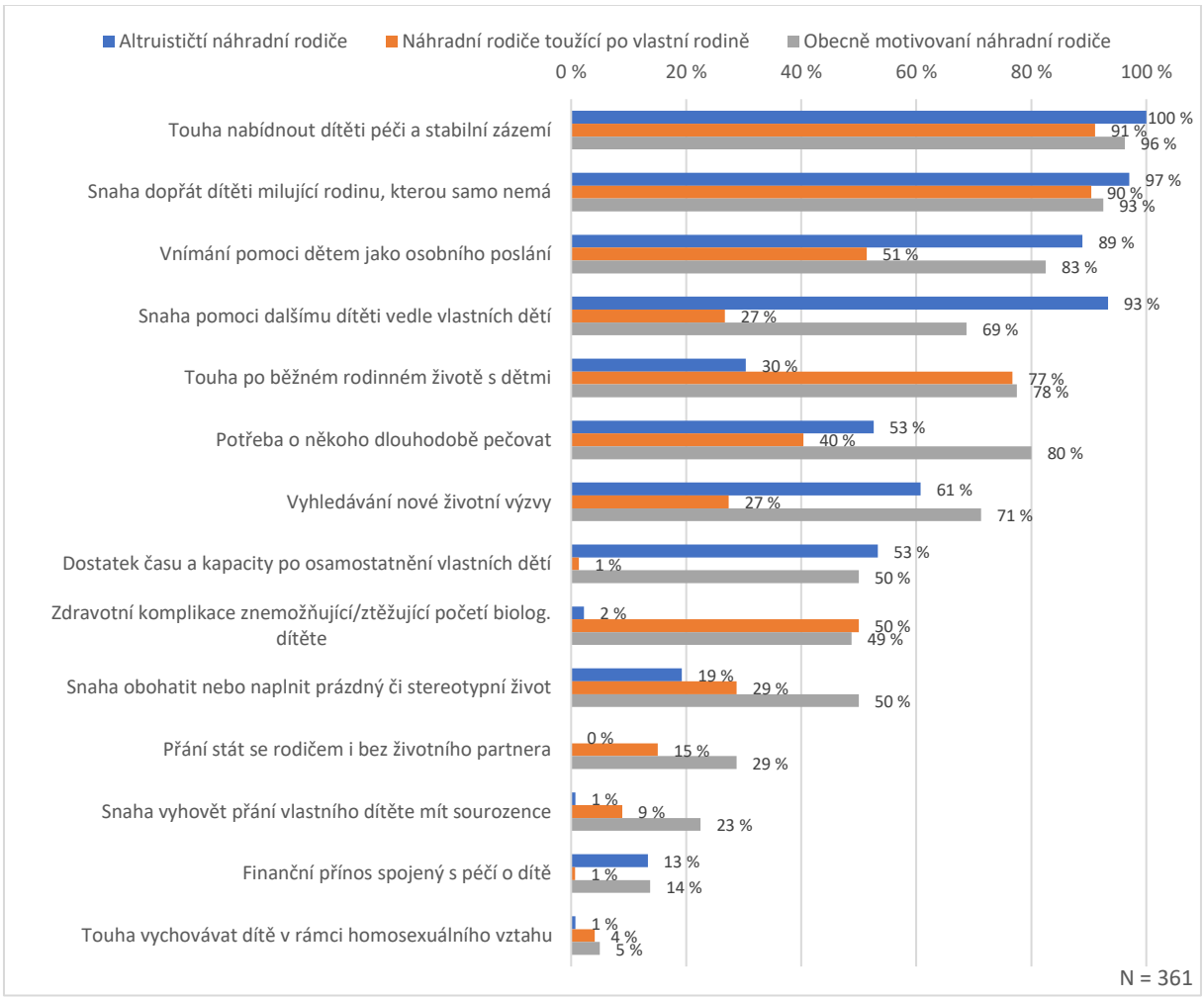
Faktorová analýza odpovídá na otázku, jak spolu souvisejí jednotlivé položky. Neříká však, jak tyto dimenze kombinují sami respondenti. Zodpovědět tuto otázku pomůže latentní třídní analýza,[11] která respondenty seskupuje do typů podle vzorců jejich odpovědí.

Náhradní rodiče je takto možné rozdělit do tří skupin. První skupinu představují **„altruisté“** (135 respondentů, 37 %), kteří souzní zejména s tím, že skrz náhradní rodičovství chtějí pomoci dětem a vnímají to jako své poslání (graf 34). Druhou skupinu (146 respondentů, 40 %) lze označit jako ty, kteří hledají skrz náhradní rodičovství **svoji vlastní rodinu** – na rozdíl od ostatních byly pro ně častěji rozhodující zdravotní komplikace bránící početí dítěte a touha po běžném životě s dětmi. Altruistické

[11] Pro sestavení typologie respondentů podle motivačních vzorců byla na stejných 11 položkách jako explorační faktorová analýza provedena latentní třídní analýza. Volba počtu tříd byla založena na kombinaci informačního kritéria BIC, entropie (kvalita oddělení tříd) a věcné interpretovatelnosti. Ačkoli BIC nejnižší hodnoty dosahoval u 4 a 5třídního řešení, tyto modely však vzhledem k odhadovaným pravděpodobnostem blížícím se nule nebyly stabilní. Zvoleno bylo 3třídní řešení (entropie = 0,86; velikost nejmenší třídy 22,0 %). Za účelem ověření identifikované tříčlenné typologie (altruisté, cesta k rodičovství, obecně motivovaní) byla latentní třídní analýza doplněna o nezávislou shlukovou analýzu (TwoStep Cluster) provedenou na stejné sadě kategoriálních proměnných motivační baterie. TwoStep Cluster určil rovněž tříshlukové řešení jako optimální podle BIC. Porovnání obou řešení ukázalo vysokou míru shody: celkem 79,2 % respondentů bylo oběma metodami zařazeno do odpovídajících tříd / shluků, a asociace mezi řešeními byla velmi silná (Cramérovo V = 0,73, p < 0,001). Třídy „obecně motivovaní“ a „cesta k rodičovství“ vykázaly téměř dokonalou shodu (100 % příslušníků obou tříd bylo přiřazeno do odpovídajícího clusteru), zatímco mezi třídou „altruisté“ a „cesta k rodičovství“ byl patrný částečný překryv (29 % příslušníků třídy „cesta k rodičovství“ bylo TwoStep Clusterem přiřazeno do stejného shluku jako altruisté). Celkově však shoda mezi dvěma metodicky odlišnými přístupy (parametrickým LCA a neparametrickým TwoStep Clusterem) podporuje robustnost a interpretační validitu navržené tříčlenné typologie motivačních profilů žadatelů o NRP.

motivy jsou pro ně méně běžné. Třetí skupina (80 respondentů, 22 %) je obecně pro náhradní rodičovství **silně motivovaná**, většina nabízených pohnutek je pro ně relevantní.

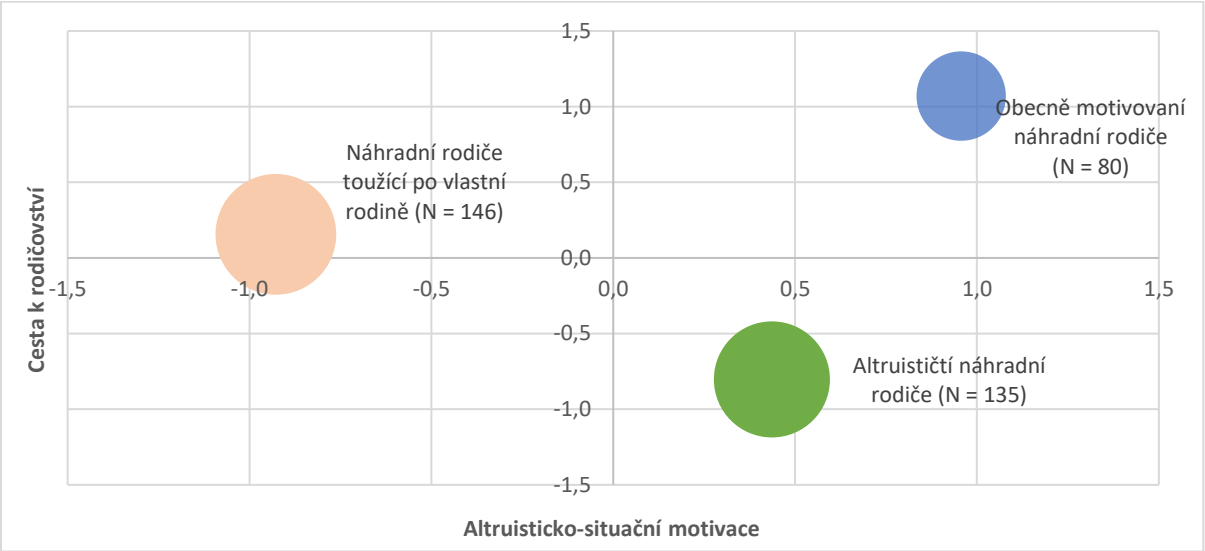
Graf 34 **Skupiny náhradních rodičů (podle LCA) podle důležitosti přisuzované jednotlivým motivům – podíl hodnotících motivy jako velmi nebo spíše důležité**

Zdroj: Motivace NRP 2026

Typologie náhradních rodičů zrcadlí souhrnné motivace k NRP (graf 35)**.** Altruističtí náhradní rodiče jsou na ose znázorňující vnímání NRP jako cesty k rodičovství nízko, tedy s těmito pohnutkami nesouzní. Naopak náhradní rodiče toužící po vlastní rodině se umístili nízko na „altruistické ose“, tedy hybatelem pro NRP je u nich spíše vlastní zájem.

Graf 35 **Skupiny náhradních rodičů (podle LCA) podle důležitosti přisuzované motivům – souhrnný pohled dle faktorových skórů**

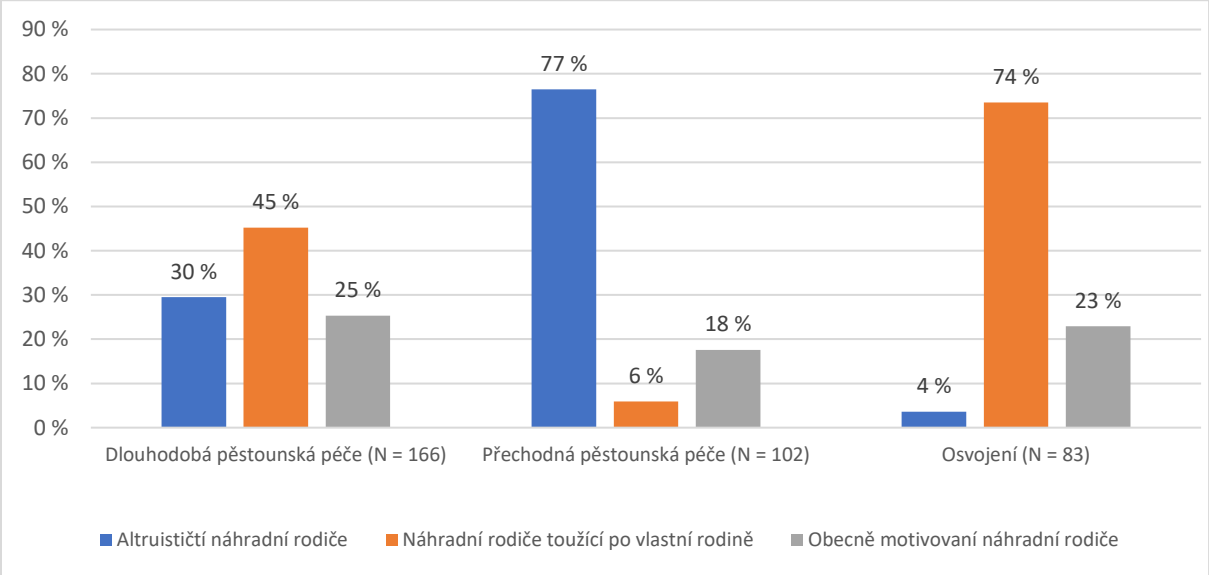

Pozn.: Zobrazeny průměry faktorových skórů (standardizované, průměr = 0). Znaménka faktorů byla pro snazší interpretaci reflektována; vyšší hodnota na ose = silnější daná motivace u skupiny (relativně vůči průměru).
Zdroj: Motivace NRP 2026

Předchozí odstavce se zaměřily na syntézu motivů pro náhradní rodičovství a typologizaci respondentů podle toho, jaké motivy a v jaké míře jsou pro ně důležité. Otázkou, kterou zbývá zodpovědět, je, jak jsou zastoupeny jednotlivé skupiny náhradních rodičů podle motivace v závislosti na tom, jakou formu NRP respondent zvolil.

Přechodní pěstouni se téměř výhradně řadí do skupiny „altruistů“ (graf 36). Jsou to tedy spíše lidé, kteří už děti mají a chtějí pomoci dalším. I v tomto pohledu se potvrdilo, že hlavním cílem **osvojitelů je založit rodinu. Dlouhodobí pěstouni jsou ve třech skupinách rozloženi nejvíce rovnoměrně, tedy jsou to jednak ti, kdo chtějí pomoci, ale i ti, kteří touží po vlastní rodině, nebo jsou pro ně charakteristické širší pohnutky.**

Graf 36 **Motivační profil podle formy NRP**

Zdroj: Motivace NRP 2026

Motivace pro náhradní rodinnou péči nemusí být konstantní, vlivem různých okolností se mohou měnit. Posun či změnu připustilo 74 respondentů (každý pátý). O něco častěji se to týkalo dlouhodobých pěstounů než ostatních skupin (každý čtvrtý, versus každý šestý). Nejčastěji se jednalo o případy, kdy respondent **své rozhodnutí posílil nebo prohloubil díky lepší znalosti problematiky**:

- *„Posunula jsem se v tom, že opravdu velmi důležité pomáhat dětem, vytvořit jim bezpečné zázemí, ale je třeba pomáhat i pěstounům, protože to není vůbec snadný úkol. Pořád vylepšujeme komunikaci ve vztazích s dítětem, partnerem a mnou.“*
- *„Tím, co jsem se dozvěděla v přípravě, jsem věděla, že jsem na dobré cestě. Opuštěných a týraných dětí je víc, než jsem si myslela.“*
- *„Uvědomění si toho, že ty děti opravdu potřebují vyrůstat v rodině. A že je nutné, aby znaly svou historii, biologickou rodinu. V tomto vzdělávání úplně proměnilo můj pohled. Dříve jsem si nedovedla představit, že bych dítě v NRP cíleně podporovala v setkávání s bio rodinou. A také mi velmi pomohlo slyšet, že to není jednoduché, že je to běh na dlouhou trať. Zde jsem velmi vděčná za vzdělávání pro pěstouny. Než člověk vstoupí do vod pěstounství, nemá ani páru o tom, jak moc náročné to může být. Děti v NRP mají opravdu specifické potřeby. A člověku to dojde až tehdy, kdy už tím prochází. Mít podporu doprovodné organizace, kamarádů pěstounů, odborníků – toť životně důležité. Vy totiž víte, čím procházíme... a jste v tom s námi...“*

Mnohdy došlo k posunu **od vlastních potřeb k potřebám dítěte**:

- *„Moje první motivace byla jen vyřešení neplodnosti a možnost mít dítě a rodinný život. V průběhu času jsem dozrála do potřeby pomoci dítěti, kterému by hrozil ústav. Vzali jsme si tehdy dítě romského etnika se zdravotními i psychickými problémy.“*
- *„Pochopila jsem více potřeby dětí, předtím jsem se na to dívala z pohledu, že já bych chtěla být rodičem, ne co dítě potřebuje.“*

Někdy respondenti dospěli k tomu, že by chtěli či byli ochotni přijmout **dítě s jinými charakteristikami**, než původně zamýšleli:

- *„Otevřela jsem se možnosti pořídit si dítě jakéhokoliv etnika."*
- *„Ujasnila jsem si preferenci majoritního etnika a ujistila se, že to zvládnu."*
- *„Přijali jsme starší sourozence oproti původní představě o dítěti do max. 3 let věku."*

Někteří však zmiňovali i zvyšující se **obavy**:

- *„Začala jsem se víc bát – na přípravce se učí hodně o tom, jak těžké to bude a co všechno strašného nás možná čeká – vlastně mi přijde, že se tam ukazovalo jen to nejhorší."*

Tabulka 7 **Důvody změn motivace**

Kategorie	Popis	Počet
Posílení / utvrzení motivace	Motivace zesílila, větší odhodlání, utvrzení v rozhodnutí	14
Prohloubení uvědomění / více informací	Nové poznatky z přípravy, hlubší pochopení problematiky NRP	13
Posun k potřebám dítěte	Od vlastních potřeb / přání k potřebám a zájmům dítěte	11
Rozšíření motivace / osobní naplnění	Širší motivace (i pomoc rodinám), pocit naplnění a smyslu	9
Změna představy o dítěti	Změna kritérií – věk, etnikum, sourozenci, zdravotní stav	8
Změna formy NRP	Posun mezi osvojením, dlouhodobou a přechodnou pěstounskou péčí	6
Vznik obav a strachu	Nárůst obav a strachu z náročnosti NRP	3
Nevím / nejasné / ostatní	Neurčité nebo nezařaditelné odpovědi	10
Celkem		**74**

Zdroj: Motivace NRP 2026

Důvody změn motivace se prolínají s důvody, proč respondent **přehodnotil formu NRP**. Takovou zkušenost uvedlo 69 respondentů (22 %). Ke změně preferencí vedly mnohdy již **zkušenosti** s péčí či strategie, **jak dříve či snáze přijmout dítě do rodiny**:

- *„Napřed jsme chtěli adopci kvůli strachu ze zásahu biologických rodičů do naší rodiny, před přijetím dítěte jsme to změnili na PP bez kontaktů. Chtěli jsme přijmout romské dítě, kvůli nesouhlasu původních rodin mých i manžela, tedy budoucích náhradních prarodičů dítěte, jsme přijali jako první bílé, ale postižené dítě, další dítě bylo poloromské bez výrazných znaků, po letech další děti romské (jedno nezprostředkované – nestihlo se posouzení, jedno zprostředkované)."*
- *„Několikaleté čekání na adopci bez výsledku, přidána dlouhodobá pěstounské péče a teprve pak začali hledat dítě. Dnes více než 10 let od žádosti o adopci a stále nic. Kdyby řekli na začátku rovnou, že nemáme šanci, bylo by to férovější. S neférovostí a záměrným lhaním úřadů se setkáváme neustále."*
- *„Přípravu jsme s manželem absolvovali s dvojitou žádostí – osvojení a dlouhodobá pěstounská péče –, po ukončení přípravy jsme na doporučení psycholožky a našich*

lektorů stáhli žádost o dlouhodobou pěstounskou péči a jako bezdětní zůstali jen jako žadatelé o osvojení. Následně jsme zvažovali žádost o DPP tak, abychom získali do rodiny další dítě a nezůstali s jedináčkem, když je dětí do osvojení nyní tak málo. Zatím jsme nerealizovali.“

- *„Původním plánem byla adopce dítěte, s novou rodinnou situací (odchod manžela od rodiny pro založení nové rodiny s biologickým dítětem) jsem přešla s přijatým dítětem na formu dlouhodobé pěstounské péče.“*

Motivem pro změnu formy NRP bývá i **snaha pomoci konkrétnímu dítěti**:

- *„Pro dítě, které jsem měla v pěstounské péči na přechodnou dobu, se nenašlo jiné řešení, proto jsem si je ponechala v dlouhodobé pěstounské péči.“*

Někteří se však kriticky vyjadřovali k **systému zprostředkování NRP a podpoře úřadů**:

- *„Kdybych si brala dítě znovu, pak jedině do adopce. Mám plné zuby problémů s bio rodinou, se soudy a hrozným stresem, co jsem si kvůli bio matce prožila. Další dítě přijmeme rádi, nevadí nám nemoci, vyšší věk ani trauma, vadí nám biologická rodina a s ní spojené problémy. Také nám vadí posedlost právy bio rodičů a to, že systém opravdu nehledí na nejlepší zájem dítěte. Po právní stránce je pěstoun poslední kolo u vozu. Když byl soud o mé pěstounské holčičce, ani jsem nebyla účastníkem řízení. Děti vůbec nechráníte a rozhodujete bez zdravého rozumu v jejich neprospěch. Vracíte je k nebezpečným bio rodičům, kteří opětovně selhávají. Nikdy nebyl systém tak hrozný, jako je teď.“*
- *„Myslím si, že pěstounské péči je nabízena větší podpora než adoptivním rodičům. Pro pěstounskou péči se nabízí větší výběr doprovázejících organizací, více vzdělávacích kurzů, finanční podpora, informovanost o attachmentu a traumatu během příprav náhradních rodičů. (Dnes je možná už situace ohledně příprav jiná.) Také v případě navazování kontaktu s biologickou rodinou je tento kontakt v rámci pěstounské péče právně ošetřen. Osobně se mi líbí myšlenka tzv. otevřené adopce.“*
- *„Zpočátku jsme nic netušili o možnostech podpory pro nás jako náhradní rodiče a pár let nám trvalo, než jsme se navázali na odborné organizace. Ty mají aktuálně často problém s podporou adoptivních rodin. Jako by stát nechápal, že i právně volné děti, které jdou do NRP a nemají kontakt se svými biologickými rodiči, prošly výraznou zkušeností raného traumatu a nesou si do života potřebu velké podpory. A tohle byl důvod, že jsem několikrát zapochybovala, jestli by bývalo nebylo jednodušší přijmout dítě do pěstounské péče.“*

Tabulka 8 **Důvody přehodnocení typu NRP**

Kategorie	Popis	Počet
Změna formy NRP	Posun mezi osvojením, dlouhodobou a přechodnou pěstounskou péčí	24
Kritika systému, podpory státu a institucí	Výhrady k státu, OSPOD, soudům, financování, bio rodině, legislativě	13
Prohloubení poznání a zkušenost (teorie vs. praxe)	Změna názoru díky vzdělávání, osvětě a vlastní zkušenosti	9
Větší otevřenost / rozšíření možností	Větší otevřenost (např. vůči etniku), zmírnění původních obav	5

Změna kritérií o dítěti (věk, etnikum, zdraví, sourozenci)	Změna požadavků na charakteristiky přijímaného dítěte	4
Ponechání dítěte z přechodné do dlouhodobé péče	Pro dítě v PPPD se nenašlo jiné řešení, ponecháno v dlouhodobé péči	4
Posílení motivace / naplnění	Utvrzení v rozhodnutí, pocit smyslu a naplnění	4
Osobní a rodinné okolnosti	Vliv věku, dospělosti biologických dětí, čekací doby, rodinné situace	1
Nejasné / ostatní	Neurčité nebo nezařaditelné odpovědi	5
Celkem		**69**

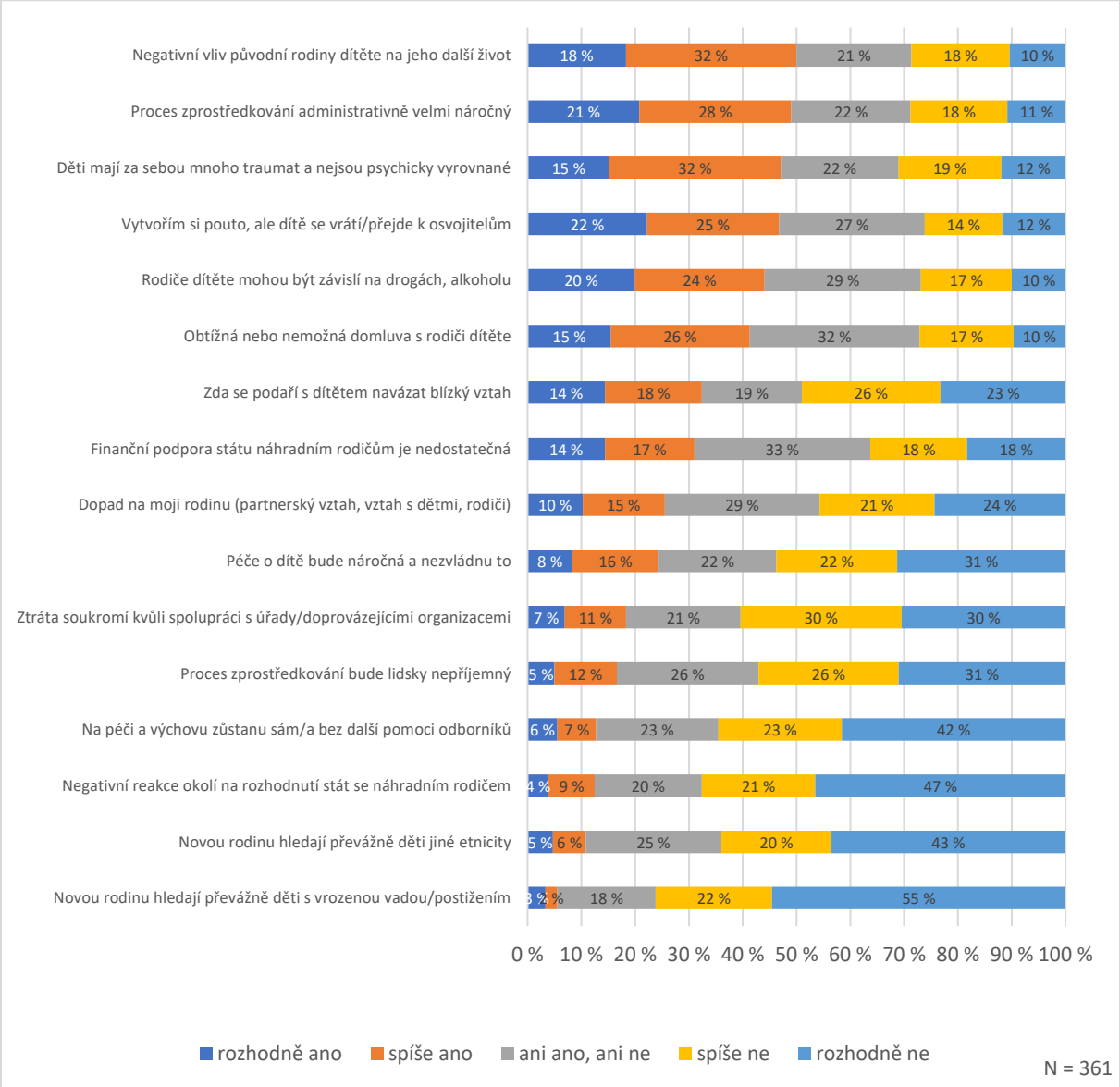
Shrnutí: Rozhodnutí stát se náhradním rodičem se rodí především v nejbližším okolí – polovina rodičů znala někoho, kdo jím už byl – a většina je učinila sama nebo s partnerem a poměrně rychle (dvě třetiny do dvou let). Slabším místem zůstává informovanost. Podle vlastní motivace se rodiče dělí do tří skupin: altruisté (37 %), pro něž je NRP posláním a pomocí dítěti, ti, kdo hledají vlastní rodinu (40 %) a u nichž hrály roli spíše zdravotní překážky početí, a obecně silně motivovaní (22 %). Tato typologie se promítá i do formy NRP: přechodní pěstouni jsou téměř výhradně altruisté, osvojitelé převažují mezi hledajícími vlastní rodinu a dlouhodobí pěstouni jsou rozloženi nejrovnoměrněji.

7. OBAVY SPOJENÉ S ROZHODNUTÍM STÁT SE NÁHRADNÍM RODIČEM

V průběhu rozhodování, zda se stát náhradním rodičem, by měla být zvažována pro a proti. V předchozí kapitole jsme se zaměřili na motivy, které přijetí cizího dítěte doprovázejí, nyní se podíváme na ty okolnosti, které mohou celý proces zvažování náhradního rodičovství zpochybňovat či komplikovat.

Na základě předchozích aktivit projektu (výzkum Simply5, fokusní skupiny) bylo vytipováno 16 potenciálních obav či překážek, které by mohli žadatelé o NRP brát v úvahu (graf 37). Mezi **nejsilnější obavy** patří to, jaký vliv může mít **původní rodina** dítěte na jeho další život, dále to, jak bude celý **proces přípravy a zprostředkování** administrativně náročný. Další nejistotu budí dosavadní životní zkušenosti dítěte, které jsou spojovány s traumaty a s psychickou nevyrovnaností. Výjimkou není ani obava z toho, jak náhradní rodič, pokud je to pro jeho formu NRP relevantní, psychicky zvládne později dítě vrátit do jeho původní rodiny nebo ho předat do rodiny nové. S předešlými souvisejí i obavy z případné závislosti biologických rodičů na návykových látkách a obtížná domluva s nimi. **Tématem nejsilnějších obav je tedy původ dítěte, jeho rodina a průběh procesu**, které jsou však mimo kontrolu žadatele. Naopak **mezi nejslabší obavy patří sociální stigma a jinakost dítěte**. Za zmínku stojí to, že u žádné předložené obavy nebyl podíl respondentů, kteří se s ní identifikovali, vyšší než 50 %. Obavy jsou tedy na první pohled spíše mírné.

Graf 37 **Obavy náhradních rodičů**

Pozn.: Seřazeno podle rozhodně + spíše ano.
Zdroj: Motivace NRP 2026

Míra obav se zásadně neliší podle formy NRP respondenta. Určitou výjimkou jsou **osvojitelé, kteří prožívají obavy spojené s biologickou rodinou dítěte a průběhem péče nejméně intenzivně** – obavu ze závislosti rodičů dítěte, z obtížné domluvy s rodiči, ze ztráty soukromí kvůli spolupráci s úřady i z dopadu na vlastní rodinu výrazně častěji zcela odmítají. Naproti tomu dlouhodobí pěstouni tytéž obavy pociťují nejsilněji, zejména obavu z obtížné domluvy s rodiči dítěte a z toho, že si k dítěti vytvoří pouto, ale ono se vrátí do biologické rodiny či přejde k osvojitelům. Přechodní pěstouni se přitom u obavy z odchodu dítěte drží uprostřed a volí nejčastěji neutrální postoj – předání dítěte je u nich očekávanou a přirozenou součástí jejich role.

Obavy, na které se výzkum zaměřil, lze pomocí explorační faktorové analýzy[12] seskupit do tří faktorů. První z nich můžeme nazvat „**stigma“**, druhý **„zátěž péče“** a třetí **„biologická rodina dítěte“** (tabulka 9).

Tabulka 9 **Faktorové zátěže položek vážících se k obavám z náhradního rodičovství**

	Stigma	Zátěž péče	Biologická rodina dítěte
Myslel/a jsem si, že novou rodinu hledají převážně děti jiné etnicity	0,82		
Myslel/a jsem si, že novou rodinu hledají převážně děti s vrozenou vadou nebo s postižením	0,86		
Očekával/a jsem, že proces zprostředkování bude lidsky nepříjemný	0,58		
Obával/a jsem se negativní reakce okolí na rozhodnutí stát se náhradním rodičem	0,67		
Obával/a jsem se, že péče o dítě bude náročná a nezvládnu to		0,50	
Obával/a jsem se toho, zda se mi podaří s dítětem navázat blízký vztah		0,58	
Obával/a jsem se, že děti mají za sebou mnoho traumat a nejsou psychicky vyrovnané		0,88	
Měl/a jsem obavy, že rodiče dítěte mohou být závislí na drogách, alkoholu		0,63	
Obával/a jsem se toho, jaký dopad to bude mít na moji rodinu (partnerský vztah, vztah s dětmi, rodiči)		0,52	
Očekával/a jsem obtížnou nebo nemožnou domluvu s rodiči dítěte			0,86
Měl/a jsem obavy z negativního vlivu původní rodiny dítěte na jeho další život			0,75
Obával/a jsem se, že si k dítěti vytvořím silné pouto, ale ono se následně vrátí do původní rodiny nebo přejde k osvojitelům / dlouhodobým pěstounům			0,61

Pozn.: Dominantní faktorové zátěže (polychorické korelace, oblimin rotace).
Zdroj: Motivace NRP 2026

Jak bylo výše uvedeno, míra jednotlivých obav se zásadně nelišila z hlediska formy NRP. To bylo potvrzeno i na základě výsledků explorační faktorové analýzy, kdy se jednotlivé skupiny respondentů podle typu péče nelišily z hlediska vnímání „stigmatu“ ani „zátěže péče“. Jediný rozdíl byl v oblasti „biologické rodiny dítěte“, kdy osvojitelé vyjadřovali v porovnání s pěstouny slabší obavy (graf 38). To odráží skutečnost, že osvojením je na rozdíl od ostatních forem NRP právně ukončen vztah dítěte k biologické rodině. Přechodní pěstouni a dlouhodobí pěstouni se přitom vzájemně ve vnímání daných obav statisticky nelišili.

Graf 38 **Obavy ze vztahu s biologickou rodinou – souhrnný pohled dle faktorových skórů**

[12] Vzhledem k ordinální povaze škály byla použita polychorická korelační matice. Faktory byly extrahovány metodou Principal Axis Factoring s oblimin rotací. Počáteční 3faktorové řešení na 16 položkách vykazovalo neuspokojivý výsledek, bylo proto přistoupeno k vyřazení položek s nejasným zařazením nebo nízkou komunalitou (jednalo se zejména o položky týkající se procesu zprostředkování), výsledný model tedy vychází z 12 položek. Kaiser-Meyer-Olkinův test potvrdil přijatelnou vhodnost dat pro faktorovou analýzu (celkové KMO = 0,84), Bartlettův test sféricity byl signifikantní (χ^2 = 2003,9; df = 66; p < 0,001). Na základě obsahové interpretativnosti byla zvolena třífaktorová struktura, vysvětlující 55,5 % celkového rozptylu. Přestože explorační faktorová analýza identifikovala tři obsahově odlišné dimenze obav náhradních rodičů, jejich vzájemné korelace (r = 0,45–0,62) ukazují na výraznou provázanost těchto obav. To naznačuje, že jednotlivé obavy nejsou vzájemně nezávislé a odrážejí celkovou nejistotu spojenou s rozhodnutím stát se náhradním rodičem.

Pozn.: Zobrazeny průměry faktorových skórů (standardizované, průměr = 0). Znaménka faktoru byla pro snazší interpretaci reflektována; vyšší hodnota = silnější daná dimenze u skupiny (relativně vůči průměru).
Zdroj: Motivace NRP 2026

Podobně jako u motivů byla snaha vytvořit typologii respondentů podle toho, jaké a jak silně zastávali při rozhodování o NRP obavy. Na základě latentní profilové analýzy[13] byly rozlišeny tři skupiny respondentů. První (137 respondentů, 37 %) z nich reprezentují ti, kteří deklarovali **obecně nízkou míru obav**. Nejčastěji mají obavu z procesu zprostředkování a finanční podpory státu (graf 39). Druhou skupinou (135 respondentů, 31 %) jsou ti, kteří vyjadřují obavy častěji, a to zejména **ty spojené s původní rodinou a dosavadním životem dítěte**. Třetí skupinu (135 respondentů, 31 %) pak tvoří ti, kteří vstupovali do procesu zprostředkování NRP obecně **s velkými obavami.**

[13] Vstupem do analýzy bylo jako u faktorové explorační analýzy 12 položek baterie obav, hodnocených na pětibodové škále, kde nižší hodnota reprezentuje vyšší míru obavy a vyšší hodnota nižší míru obavy. Vzhledem k pětibodové škále a počtu položek byla latentní profilová analýza vyhodnocena jako metodologicky vhodnější než latentní třídní analýza. Volba počtu tříd byla založena na kombinaci informačního kritéria BIC, entropie (kvalita oddělení tříd), velikosti tříd a věcné interpretovatelnosti. Jako nejlepší se ukázalo tříprofilové řešení, a to díky vyrovnanému zastoupení skupin (37 %, 31 %, 31 %) a vysoké entropii (0,84). Latentní profilová analýza byla ověřena nezávislou shlukovou analýzou (TwoStep Cluster) na stejné sadě proměnných. Shoda mezi oběma řešeními dosáhla 63,4 % shodně klasifikovaných případů při statisticky významné a věcně silné asociaci (Cramérovo V = 0,55; p < 0,001). Nejčistší shodu vykázal profil „nízká míra obav“ (91,3 % příslušníků odpovídajícího TwoStep clusteru), zatímco profil „obava z minulosti dítěte“ se nejvýrazněji překrýval s ostatními dvěma profily. To naznačuje, že zatímco dimenze intenzity obav (nízká vs. vysoká) je oběma metodami zachytávána konzistentně, tematicky specifická obava z minulosti dítěte pravděpodobně nepředstavuje zcela samostatnou, kvalitativně odlišnou kategorii, ale spíše se prolíná s obecnou úrovní úzkostnosti napříč intenzitním spektrem. I přes nižší míru shody ve srovnání s ostatními typologiemi lze robustnost tříprofilového řešení považovat za podpořenou.

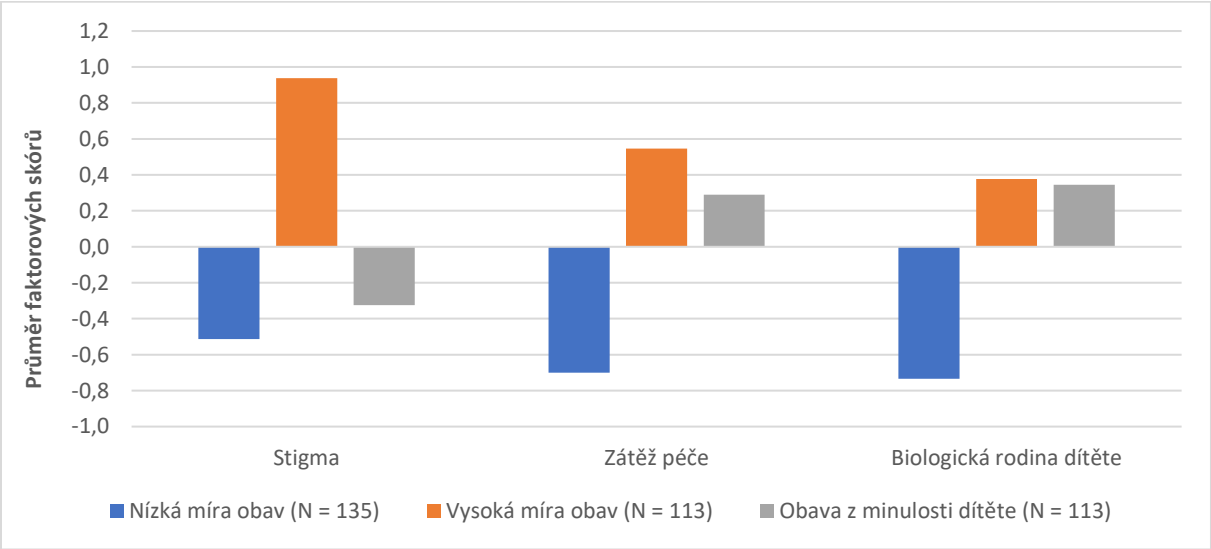
Graf 39 **Skupiny náhradních rodičů (podle LPA) podle vnímání jednotlivých obav – podíl odpovědí „rozhodně a spíše ano“**

Zdroj: Motivace NRP 2026

V souhrnném pohledu se potvrdila jednoznačná linie mezi náhradními rodiči s nízkými a vysokými obavami spojenými s NRP, a to jak z pohledu „stigmatu“, tak „zátěže péče“ i „biologické rodiny dítěte“ (graf 40). Respondenti, kteří vyjadřovali zejména obavy z biologické rodiny a dosavadního života dítěte, se z pohledu „stigmatu“ blíží profilu těch, co mají obecně malé obavy z přijetí cizího dítěte. Z pohledu „zátěže péče“ a „biologické rodiny dítěte“ se více podobají skupině s vysokými obavami.

Graf 40 **Skupiny náhradních rodičů (podle LPA) podle míry obav – souhrnný pohled dle faktorových skórů**

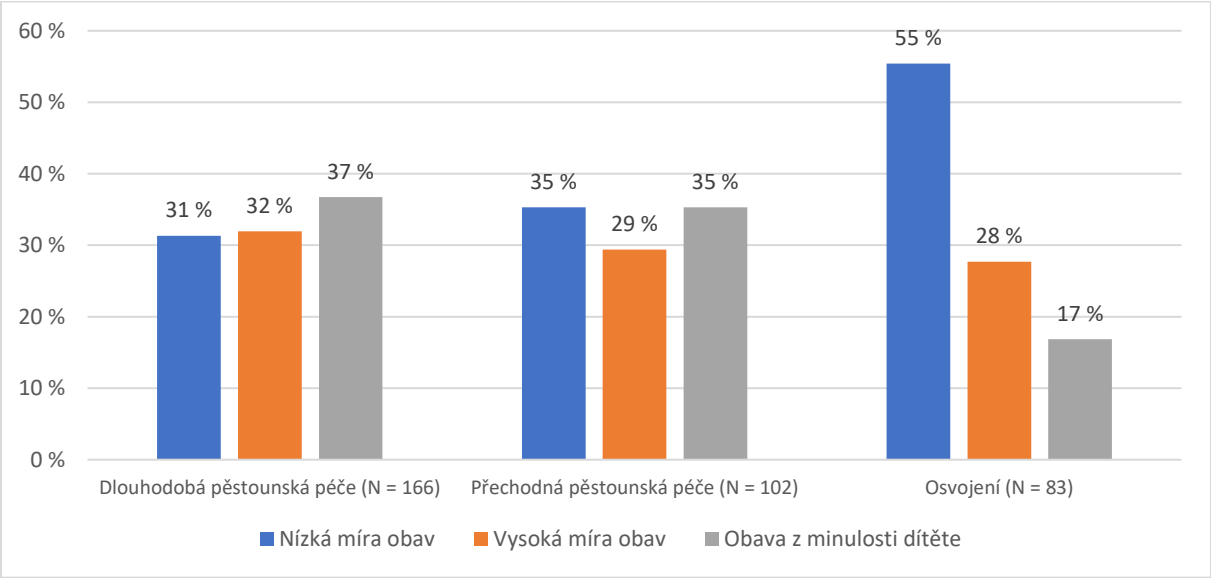

Pozn.: Zobrazeny průměry faktorových skórů (standardizované z-skóry, průměr = 0). Znaménka faktorů byla pro snazší interpretaci reflektována – otočena; vyšší hodnota = silnější daná dimenze u skupiny (relativně vůči průměru).

Zdroj: Motivace NRP 2026

Poslední otázkou, kterou zbývá zodpovědět, je, zda se z pohledu obav liší formy NRP. Podobně, jak již bylo uvedeno výše, jsou z tohoto hlediska specifičtí osvojitelé, kteří častěji než pěstouni deklarují, že v době rozhodování o přijetí cizího dítěte měli spíše nevýznamné pochyby.

Graf 41 **Profil podle míry obav při rozhodování o NRP – podle formy NRP**

Zdroj: Motivace NRP 2026

Přestože respondenti deklarovali určité obavy v době, kdy se rozhodovali, zda vstoupit do NRP, pouze **25 (7 %) uvedlo, že někdy uvažovali o tom, že přípravu na náhradní rodičovství či již samotnou péči ukončí**. Nejčastěji byla zmíněna psychická i fyzická **náročnost péče** vedoucí k vyčerpání a vyhoření a péče o mimořádně náročné, traumatizované či nezvladatelné dítě. Významnou roli hrály také **negativní zkušenosti s úřady**, kraji a systémem (zdlouhavý proces, dlouhé čekání na dítě, zaujatý či špatný přístup úředníků) a zásahy biologické rodiny do výchovy. Část respondentů odrazovala příprava zaměřená převážně na **těžké případy a silné příběhy**, u přechodných pěstounů pak **loučení s dítětem**. Ojediněle zazněly osobní a rodinné důvody (konflikt s partnerem, rozpad rodiny, zdraví) a extrémní situace, jako týrání dítěte po nevydařeném osvojení.

Pokud by se dnes měli rozhodovat, zda vstoupit do systému NRP, pak pouze **30 respondentů (8 %) váhalo, nebo uvedlo, že by to již nebyla jejich cesta**. Důvody se do značné míry překrývají s již výše uvedenými. Opakovaně je zmiňována psychická i fyzická náročnost, zejména u traumatizovaných a nezvladatelných dětí, s nejistým výsledkem. Popisována je i špatná zkušenost s úřady a systémem: nepodpora, časté kontroly a zdlouhavá či nečinná řízení OSPOD, krajů, soudů i ministerstva. Kritizována je i nedostupná odborná pomoc – psychologická, psychiatrická a terapeutická péče pro děti i rodiče. Sdílen je i pocit, že se hájí zájmy biologické rodiny na úkor dítěte. Ohled je brán i na vlastní potřeby, např. vyšší věk pečujících, méně času na vlastní děti, partnera a sebe, komplikované vztahy v rodině.

Shrnutí: Z šestnácti sledovaných obav se žádná netýkala více než poloviny respondentů – obavy jsou tedy spíše mírné. Nejsilnější se pojí s původem dítěte a průběhem zprostředkování (vliv biologické rodiny, administrativní náročnost, trauma dítěte), tedy s okolnostmi mimo kontrolu žadatele. Nejslabší je sociální stigma. Formy NRP se v obavách zásadně neliší. Určitou výjimkou jsou osvojitelé, kteří obavy z biologické rodiny prožívají nejméně, protože osvojením právně končí vztah dítěte k původní rodině.

SHRNUTÍ

Dlouhodobí pěstouni

Dlouhodobí pěstouni byli ve výzkumu nejpočetnější skupinou. V průměru jim bylo 49 let, do péče vstupovali v průměru ve 41 letech. Mají nejširší věkové rozpětí (28–77 let). Vzděláním stojí uprostřed mezi oběma dalšími skupinami – vyšší než maturitní má 42 %. Většina žádala o NRP společně s manželem či manželkou (téměř dvě třetiny), každý čtvrtý byl samožadatel. Počtem vlastních dětí leží mezi oběma ostatními skupinami: 57 % začalo o NRP uvažovat po narození vlastních dětí, téměř třetina (31 %) po neúspěšné snaze otěhotnět. V této formě péče působí v průměru sedm let. Nejčastěji pečovali o jedno dítě (61 %), zhruba každý šestý poskytl domov třem a více dětem. Děti jsou zpravidla školního věku.

Dlouhodobí pěstouni sdílejí stejné pořadí hodnot jako ostatní, v detailním srovnání leží mezi přechodnými pěstouny a osvojiteli. Motivačně jsou rozloženi nejrovnoměrněji – patří sem jak ti, kdo chtějí pomoci, tak ti, kdo touží po vlastní rodině. Sledované obavy pociťují ze všech skupin nejsilněji – zejména obavu z obtížné domluvy s biologickými rodiči dítěte a obavu, že si k dítěti vytvoří pouto, ale ono se vrátí do původní rodiny nebo přejde k osvojitelům.

Pěstouni na přechodnou dobu

Z hlediska věku jsou přechodní pěstouni nejstarší – v době výzkumu jim bylo v průměru 55 let. Do péče vstupovali nejpozději, v průměru téměř v 50 letech. Oproti ostatním mají nejnižší vzdělání – vyšší než maturitní jen zhruba 16 %. Častěji než ostatní žádali samostatně (více než třetina samožadatelů). Nejčastěji už mají dvě, nebo i tři a více vlastních dětí. Většina z nich (92 %) začala o přijetí cizího dítěte uvažovat až po narození biologických dětí nebo ve střední fázi života.

Pro tuto skupinu je náhradní rodinná péče povoláním, které jim dává smysl. Ze všech tří skupin kladou přechodní pěstouni největší důraz na práci jako smysluplné zaměstnání a seberealizaci a na pomoc druhým – v této péči vidí smysluplné zaměstnání.

Péče je z principu dočasná: dítě může být v rodině umístěno nejvýše jeden rok. Proto těmito rodinami prošlo výrazně více dětí – jen čtvrtina měla dosud v péči jediné dítě, třetina pomohla více než šesti dětem (často i více než deseti). Děti jsou nejmladší ze všech forem – v průměru tříleté, polovina mladší dvou let.

Přechodní pěstouni jsou především „altruisté“ – jsou to lidé, kteří vlastní děti většinou už mají a chtějí pomoci dalším. O náhradní rodinné péči se vyjadřují jako o nové životní výzvě, často po odchodu vlastních dětí z domácnosti. Míra obav z náhradního rodičovství se od ostatních forem zásadně neliší.

Osvojitelé

Osvojitelé představují nejmladší skupinu, v době výzkumu jim bylo v průměru 48 let a do systému vstupovali nejmladší, první dítě k nim přišlo v průměru ve 37 letech. Jsou nejvzdělanější –

vyšší než maturitní vzdělání má 64 %. Naprostá většina přijala dítě společně s manželem či manželkou. Od přijetí prvního dítěte uplynulo v průměru 11 let.

Na počátku rozhodování stály u dvou třetin (67 %) nezdary při snaze založit vlastní rodinu. Nejčastěji osvojili jedno dítě (66 %), 27 % dvě děti. Děti přijímají velmi brzy, ve věku do dvou let. Děti mají často specifické potřeby (46 %).

Pomoc druhým není vnímána tak silně jako u ostatních skupin. Vede je především touha získat vlastní rodinu a pomoci konkrétnímu dítěti. Charakteristická je pro ně „cesta k rodičovství" – zdravotní komplikace bránící početí a touha po běžném rodinném životě s dětmi. Silně altruistické pocity jsou spíše výjimečné a finanční přínos péče odmítají nejvýrazněji.

Obavy spojené s biologickou rodinou dítěte prožívají nejméně intenzivně – obavu ze závislosti rodičů, z obtížné domluvy, ze ztráty soukromí i z dopadu na vlastní rodinu často zcela odmítají. Osvojením totiž právně končí vztah dítěte k původní rodině. Celkově častěji deklarují jen nepatrné pochyby.

Shrnutí rozdílů

Přechodní pěstouni a osvojitelé stojí v mnoha ohledech na opačných pólech, dlouhodobí pěstouni zpravidla leží mezi nimi. Přechodní pěstouni jsou nejstarší, nejméně vzdělaní, berou péči jako dočasné povolání, prošlo jimi nejvíce a nejmladších dětí a motivuje je pomoc dalšímu dítěti. Osvojitelé jsou nejmladší a nejvzdělanější, pečují trvale, přijímají děti už v prvních letech života a vede je touha po vlastní rodině. Obavy z biologické rodiny je díky právnímu ukončení vazby dítěte na původní rodinu trápí nejméně. Dlouhodobí pěstouni jsou nejpočetnější, motivačně nejpestřejší a sledované obavy pociťují nejsilněji.

Na závěr uveďme souhrn komentářů, které respondenti uvedli na konci dotazníku. Velká část zdůraznila, že jde o jedno z nejlepších rozhodnutí života, které by neměnili – přes veškerou náročnost je pro ně náhradní rodičovství **posláním**.

- *„Pomoc jinému člověku a znovuvybudování sebedůvěry a důvěry malého človíčka v ostatní lidi, to je náročný, ale krásný pocit a dar, který by měl být vlastní všem lidem."*
- *„Jsem šťastná, že jsem se stala pěstounkou tří skvělých dětí, i když jsou určitě náročné chvíle. Přesto mě to maximálně naplňuje."*

Právě **náročnost péče** je druhým silně zastoupeným tématem. Respondenti popisují, že péče o často traumatizované děti probíhá v režimu 24/7, je psychicky i fyzicky vyčerpávající a nekončí dosažením dospělosti dítěte. S tím úzce souvisí volání po dostupnější odborné podpoře – zejména po psychologické a terapeutické pomoci zaměřené na trauma a citovou vazbu, která podle mnohých chybí především osvojitelům po převzetí dítěte.

- *„Naivně jsem si myslela, že pro dítě v NRP bude snazší a rychlejší se zakořenit, postupně odhodit zátěže z předchozích strastiplných situací. Neuměla jsem si představit, jak těžké to může být – že dítě v NRP má opravdu specifické potřeby. Překvapilo mě, jak moc musím být jako pěstounka „splachovací" – jak snadno jsou*

emoce vyhrocené. Zde opravdu děkuju za podnětné semináře, které mi pomáhají tomu všemu porozumět. Je to pak o mnoho snazší. Ne snadné, ale snazší. O to radostnější je pro nás každý pokrok, každý posun, každý další kořínek zachycený na správném místě...“

- *„I osvojitelé potřebují podporu odborníků. To, že vás zapíší jako rodiče do rodného listu dítěte, nepřepíše jeho psychiku a velikost traumat. Náhradní rodičovství je terapeutické rodičovství a je třeba k němu takto přistupovat a neustále se vzdělávat. A také dbát na svoji psychohygienu a mít dobrou doprovázející organizaci, kterou je třeba v případě osvojitelů si najít.“*
- *„Mrzí mě, že jsou stále preferováni pěstouni na přechodnou dobu. Pěstouni dlouhodobí, zprostředkovaní by měli být ohodnocení úplně stejně. Protože žádné trauma se u dítěte nevyřeší za rok. Léčí se celý život. Péče je náročná, i když je dítko zdravé, a ne vždy může pěstoun jít do zaměstnání. Proto by finanční ohodnocení mělo být vyšší než minimální mzda.“*

Výrazný prostor dostala také **kritika finančního ohodnocení a systému jako celku**. Respondenti považují svou práci za nedoceněnou, upozorňují na velké rozdíly v odměňování přechodných a dlouhodobých pěstounů a na to, že příspěvky nepokryjí skutečné náklady na děti. Ke státu, úřadům, OSPOD a soudům směřuje řada výhrad kvůli zdlouhavým lhůtám, byrokracii a nejednotnému postupu. Často zaznívá přesvědčení, že systém upřednostňuje práva biologických rodičů nad nejlepším zájmem dítěte.

- *„Při rozhodnutí o umístění dítěte do NRP by se měly víc zohledňovat potřeby a práva dítěte, nehledět tolik na jeho biologickou rodinu – pokud evidentně nemá o dítě zájem.“*
- *„Měla by se začít uplatňovat práva dítěte před právy biologického rodiče.“*
- *„... Nicméně cesta je trnitá a zdlouhavá. Procesy trvají příliš dlouho. Proto to plno lidí vzdá nebo to vůbec nezkusí. Přál bych si, aby se změnily legislativy (zákony) a cesta k pěstounství byla snazší. Ty děti samy tak musí dlouho zbytečně čekat, někdo v Klokáncích, dětských domovech či u krátkodobých pěstounů. Také odrazují častější kontroly v domovech pěstounů. V počátku to chápu. Později by ta intenzita mohla být menší, pokud je vše v pořádku. Za mě stejná, jako je u OSPOD. Na tom jsme se shodli společně s více pěstouny, co se spolu známe. Už tak je to náročné pro všechny. Soukromí je taky velice důležitá věc. Co se týče nákladů, bohužel vše se nehorázně zdražuje a odměna pěstouna je velice nízká. Navíc osobně jsem se setkal jako muž s diskriminací při hledání zaměstnání, kdy jsem byl 4x odmítnut jen kvůli tomu, že mám malé dítě 5 let. Prý potřebují lidi, kteří jsou v práci stále a nejsou často na paragrafu. Což se prostě, když je dítě ve školce nebo ve škole a mezi kolektivem, ovlivnit nedá. Pak se musí člověk spokojit s tím, co má. Tedy s odměnou pěstouna. Možná by pomohlo uzákonit nějakou podporu, úlevu pro zaměstnavatele, kteří zaměstnají rodiče pěstouny. Něco jako když zaměstnají lidi s OZP. Pak by nebyl problém si lépe najít práci. Toto mne dost mrzí. Takovou diskriminaci jsem tedy od zaměstnavatelů opravdu nečekal.“*

- *„Náhradní rodičovství není pro každého a stát by měl opravdu dobře zvážit, komu dítě svěří. Velmi pečlivě by měl prověřovat zejména rodinné příslušníky ve věci zneužívání pěstounských dávek. V dnešní době se jedná spíše o tiché přihlížení. Tady utíkají neskutečné peníze. Podpora samotných pěstounských (zejména zprostředkovaných) rodin silně pokulhává. Finanční podpora jde do doprovodných organizací, nikoli pěstounům. Povinné vzdělávání formou víkendů je hrazeno pouze částečně, kdy biologické dítě si musíte hradit v plné výši. Jako by k rodině nepatřilo, jako by se nepodílelo na samotném pěstounství. Vždyť i toto dítě je součástí pěstounské rodiny. To mi přijde opravdu smutné. Systém si žádá vzdělávání, ale není schopen nám je uhradit, nabídnout alternativy. A co třeba odpočinek pro pěstounské rodiny? 24/7 se staráte o dítě a nedostane se vám nic. Veškerá tato podpora se velmi osekala a nemáte ani na zaplacení tábora pro dítě.“*
- *„Péče o děti je náročná, ale krásná, je nádherné vidět, jak získávají sebevědomí, jak rozkvétají. Je potřeba, aby pěstouni přijaté děti podporovali i v dospělosti. Je nesmyslné dát dětem v 18, když nemají dokončená studia hromadu peněz, se kterými většina neumí zacházet – opakující se příspěvek. Ztratí zájem o studium, myslí si, že stát se vždy postará, většina PP dětí dozrává sociálně později i se později osamostatňuje.“*
- *„Zapomíná se, že pěstouni dlouhodobí, kteří pečují o postižené dítě, jsou nedoceněni finančně na rozdíl od pěstounů na přechodnou dobu. Velký rozdíl finanční. Chápu, že přechodný pěstoun musí být připraven přijmout dítě 365 dní v roce, a je těžké u toho pracovat, ale dlouhodobý pěstoun s postiženým dítětem také většinou nepracuje, protože pečuje o dítě doma. Sama jsem přerušila práci a zůstala doma. Nedalo se to skloubit dohromady. Péče a práce.“*

Část respondentů se kriticky vyjádřila i k **průběhu příprav**, které podle nich líčí převážně nejtěžší případy a nedostatečně pokrývají právní a praktické otázky spojené s převzetím dítěte. Opakovaně se objevuje také přání větší osvěty a lepší informovanosti veřejnosti o jednotlivých formách náhradní rodinné péče, ideálně již od základních škol.

- *„Myslím, že by bylo potřeba seznamovat veřejnost se všemi typy NRP, klidně od základních škol formou přednášek, divadla... mám pocit, že je malá informovanost, já se např. o hostitelství dozvěděla až na přípravě... setkávám se pořád s názory, že pěstounství je dlouhodobé, o přechodném většinou nikdo neví...“*
- *„Odborná příprava byla nedostatečná v právní oblasti = čtení spisu, proces navazování, ale hlavně byrokracie spojená se soudem a následným převzetím dítěte a vyřizováním všech formalit na ÚP, OSSZ apod. by měl být rozebrán mnohem podrobněji a doprovodné organizace by měly náhradním rodičům „pomáhat" hlavně v této oblasti – aby oni sami mohli pečovat...“*

ZÁVĚREČNÉ SHRNUTÍ ZJIŠTĚNÍ 3 VÝZKUMNÝCH AKTIVIT V RÁMCI PROJEKTU „MAPOVÁNÍ MOTIVACÍ K PĚSTOUNSKÉ PÉČI A OSVOJENÍ“

V rámci projektu byly postupně realizovány 3 na sebe navazující výzkumné aktivity. Jejich realizaci shrnuje tabulka I. Aktivity na sebe logicky navazují a tvoří celek, kde data z výzkumu „Motivace NRP 2026“ potvrzují kvalitativní hypotézy a zkušenosti z fokusních skupin i teoretické modely vzešlé z individuálních hloubkových rozhovorů.

Tabulka I. **Shrnutí dosavadních výzkumných aktivit**

	Simply5 (2025)	**Fokusní skupiny (III/2026)**	**Motivace NRP 2026 (V–VI/2026)**
Populace	Obecná populace (nereprezentativní výzkum), 6 stávajících náhradních rodičů, 13 potenciálních náhradních rodičů	9 odborníků, 7 žadatelů / náhradních rodičů	361 náhradních rodičů
Metoda	Nereprezentativní panel (N = 502) Individuální hloubkové rozhovory	2 fokusní skupiny	Online dotazník rozesílán prostřednictvím doprovázejících organizací
Otázka	Proč se lidé (ne)stávají náhradními rodiči?	Jak to vidí ti, kdo procesem procházejí a provázejí?	Ověření hypotéz přímo u cílové populace

Ve všech třech výzkumných aktivitách se shodně ukazuje, že spíše než obecná osvětová kampaň o náhradním rodičovství má na rozhodnutí jít tímto směrem vliv **příklad z nejbližšího okolí či konkrétní příběh náhradní rodiny**. Obecná populace má poměrně často dojem, že má o náhradní rodinné péči dostatek informací (Simply5). Pokud se ale přesuneme do fáze, kdy se již nejedná o hypotetickou rovinu, ale **informace** mají podpořit či vyvrátit rozhodnutí stát se náhradním rodičem, zaznívá jak ze stran expertů, tak samotných žadatelů **požadavek na systematičtější a ucelenější přehled informací**. Žadatelé je často vyhledávají na různých webových stránkách či na sociálních sítích a i ze strany úřadů (např. OSPOD) se jim mnohdy dostávají informace neúplné či nepřesné (FG, Motivace NRP 2026).

Odborné přípravy jsou žadateli hodnoceny vesměs pozitivně, pomáhají jim získat informace, ale i zorientovat se ve vlastních motivech, obavách a preferencích ohledně formy péče či charakteristik dítěte (FG, Motivace NRP 2026). Všechny tři zdroje poukazují na **obavy z administrativy v průběhu procesu příprav a zprostředkování NRP**. Ty jsou mnohdy důvodem pro to, že žadatel o svém rozhodnutí vstoupit do systému NRP pochybuje. V širší veřejnosti je nejsilnější obavou to, že dítě bude problémové a péče o ně by bylo obtížné zvládnout. Naopak ti, kteří se již náhradními rodiči stali, se obávali zejména původní rodiny dítěte a jejího vlivu na jeho další život a toho, jaká traumata si s sebou děti nesou. **V hypotetické fázi se zdá být hlavní bariérou pro vstup do NRP nedůvěra v sama sebe**, obava z vlastního selhání a ze složitosti procesu přípravy a zprostředkování NRP. **V době rozhodování stát se náhradním rodičem jsou na prvním místě obavy, které se vážou spíše k objektivním souvislostem**, zejména k životní situaci dítěte.

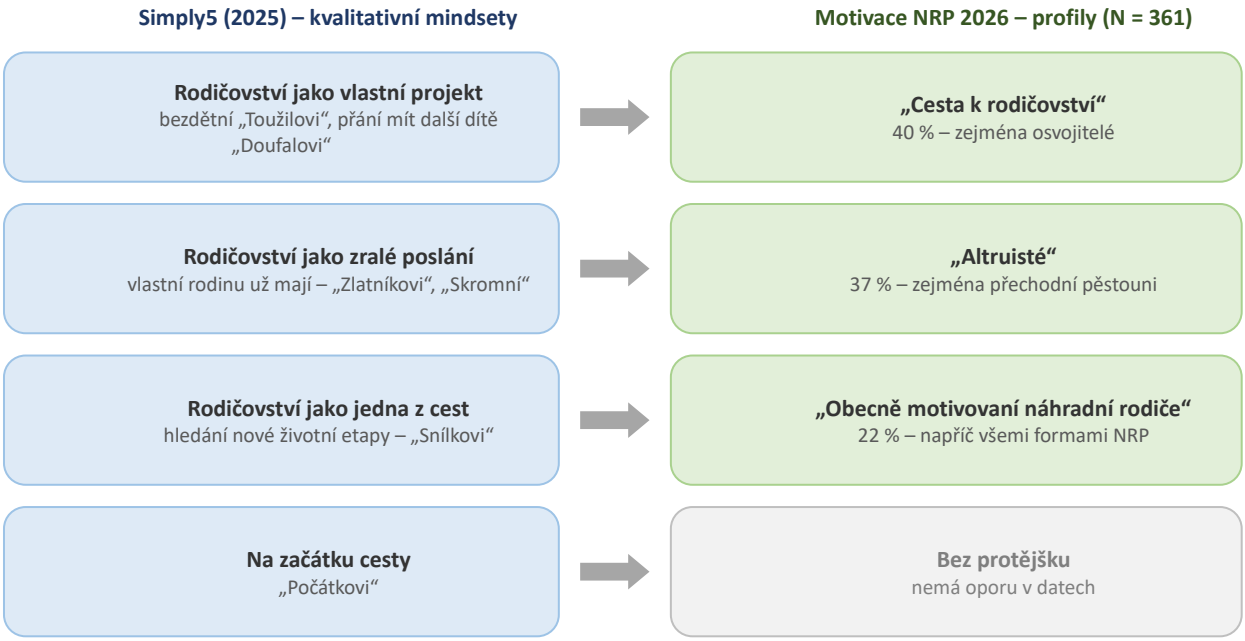
Ve výzkumu Simply5 (individuální hloubkové rozhovory s náhradními rodiči) i během fokusních skupin rezonovalo **téma sociálního odmítnutí** náhradních rodičů (ze strany blízkého okolí i institucí,

zaměstnavatelů apod.). Výzkum „Motivace NRP 2026“ však sociální stigma řadí spíše mezi slabší obavy. To lze částečně vysvětlit retrospektivním hodnocením období rozhodování a tím, že ten, kdo se nepřijetí obával nejvíce, do NRP nevstoupil.

Veřejnost **nepovažuje finanční podporu** náhradních rodičů **za zásadní motivaci** pro NRP (Simply5). Podobně o tom smýšlejí samotní náhradní rodiče (Motivace NRP 2026). V okamžiku, kdy již mají dítě v péči, se však ukazuje, že finanční ohodnocení **neodpovídá náročnosti péče** o děti, které mají často specifické potřeby. Experti uvádějí, že u pěstounů na přechodnou dobu není finanční motivace výjimečná, ale je vnímána jako legitimní potřeba mít smysluplnou práci, která je zároveň finančně ohodnocena (FG).

Na základě hloubkových rozhovorů s potenciálními náhradními rodiči byly identifikovány **čtyři typy možných žadatelů** (tabulka II.). Tyto hypotetické typy nacházejí svoji oporu v datech „Motivace NRP 2026“. Nejsilnější je překryv u prvních dvou typů. „Rodičovství jako vlastní projekt“ odpovídá profilu „Cesta k rodičovství“. Náhradní rodiče s tímto motivem charakterizuje nenaplněná touha po vlastní rodině a v souladu s tím jsou zastoupeni zejména mezi osvojiteli. „Rodičovství jako zralé poslání“ nachází odezvu v profilu „Altruisté“. Tito náhradní rodiče již mají vlastní zkušenost s rodičovstvím a jsou otevřeni přijmout do péče další dítě. Převládají ve skupině pěstounů na přechodnou dobu. Typ „rodičovství jako jedna z cest“ („Snílkovi“) se v datech nejeví jako samostatná skupina a lze jej vztáhnout nejvýše k široce definovaným „obecně motivovaným náhradním rodičům“. Pro náhradní rodičovství jsou po různých životních zkušenostech obecně silně motivování. Typ „na začátku cesty“ („Počátkovi“: chtějí prožít normální život jako ostatní, mít rodinu; chtějí být zodpovědní, chtějí mít svůj život pevně v rukou a dobře ho řídit) protějšek v datech nemá – podle teoretického modelu jde o lidi, kteří o náhradním rodičovství pouze uvažují a do zkoumané populace náhradních rodičů se spíše nedostali.

Tabulka II. **Provázanost typologií Simply5 a Motivace NRP 2026**

Podle průzkumu veřejného mínění (Simply5) si většina lidí nespojuje náhradní rodinnou péči sama se sebou. Náhradní rodičovství je vnímáno zejména jako cesta pro ty, kdo nemohou mít vlastní rodinu, po které touží. Lidé o něm dle české veřejnosti začínají uvažovat až ve chvíli, kdy jsou všechny ostatní cesty definitivně uzavřené. Rodičovství je obecně převážně vnímáno jako „vlastní projekt“, jehož cílem je zajistit pokračování rodu a předat ze sebe maximum možného další generaci. Náhradní rodičovství je v tomto pojetí jen nouzové řešení. Méně častým mindsetem je rodičovství jako „zralé poslání“. V tomto přístupu je rodičovství nahlíženo spíš jako proces vzájemného obohacování mezi rodiči a dětmi. Jeho součástí je i vnímání toho, že v rámci rodičovství je třeba často něco obětovat a toho, že se od dětí lze něco naučit. Náhradní rodičovství může představovat další životní fázi. Podobně jako pro ty, kteří považují rodičovství jako jednu z „životních cest“.

Náhradní rodiče se podle výstupů fokusních skupin a kvantitativního výzkumu „Motivace NRP 2026“ dělí do tří odlišných profilů: osvojitelé jsou nejmladší, nejvzdělanější, vedeni touhou po vlastní rodině mnohdy po zdravotních nezdarech, pěstouni na přechodnou dobu jsou nejstarší, většinou s odrostlými dětmi, pro něž je péče smysluplným povoláním a posláním, a dlouhodobí pěstouni stojí jako motivačně nejpestřejší mezi nimi. Obavy z náhradního rodičovství se na základě osobní zkušenosti s NRP posouvají: zatímco veřejnost nedůvěřuje v prvé řadě svým vlastním schopnostem, rodiče uvnitř systému se obávají spíše věcí mimo svou kontrolu – vlivu biologické rodiny, délky soudních lhůt, nejednotného postupu úřadů. Sociální stigma je přitom nejslabší obavou. Zájem o náhradní rodičovství jako plnohodnotné a obohacující cesty je třeba v prvé řadě posílit zejména prostřednictvím konkrétních osobních příběhů, pro rozhodnuté žadatele je nasnadě zjednodušit a zlidštit vstup do systému, snížit administrativní zátěž a zajistit dostupnou odbornou podporu po celou dobu péče.